

Valja po pošti:
 za celo leto naprej .. K 50—
 za en mesec .. K 4.50
 za Nemčijo celoletno .. K 55—
 za ostale inozemstvo .. K 60—
V Ljubljani na dom
 za celo leto naprej .. K 48—
 za en mesec .. K 4—
 V prvi prejemni meseci .. 3.50
Sobotna izdaja:
 za celo leto .. K 18—
 za Nemčijo celoletno .. K 12—
 za ostale inozemstvo .. K 15—

SLOVENE

Inserati:
 Enostopna petstvarica (55 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
 za enkrat .. po 50 v
 za dva- in večkrat .. 45
 pri večjih naročitih primeren popust po dogovoru.
 Ob sobotah dvojni tizit.
Poslano:
 Enostopna petstvarica K 1—
 izhaja vsak dan izveniš se delje in praznike, ob 3. uri pop.
 Redna letna priloga vsaki red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 29.511, bosa.-hero. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 50.

Pretekli teden.

Dne 12. oktobra t. l. je Nemčija odgovorila predsedniku Wilsonu, da v polnem obsegu sprejema njegove znane mirovne točke kot podlago za mir, da je pripravljena izprazniti zasedena ozemlja pred premirjem in da govori državni kancler v imenu nemške vlade in nemškega naroda. Dne 11. oktobra je došel Wilsonov odgovor, ki zahteva nadalje: jamstva, da ostanejo zavezniki na fronti v premoči, opustitev plenitve in požiganja v izpraznjenih ozemljih ter pomorske vojne, uničenje ali vsaj popolno ponižanje samoderžnih sil, ki morejo iz lastne volje motiti mir. Avstriji-Ogrski odgovori predsednik v posebni noti. — Pod vtisom Wilsonovega odgovora so v Nemčiji izpremenili člen 11. državne ustave, ki je dajal cesarju izključno pravico, odločati o vojni in miru; poslej naj neodločuje državni zbor. Odgovor Wilsonu Nemčija še ni odposlala, v Berlinu se vrši med delavstvom veliko gibanje za mir. — V avstrijski-ogrski monarhiji se je izvršil pod vtisom Wilsonove neizprosne velike notranji preobrat. Predvsem sta Habsburška in Wekerlejeva vlada postali ostavki; ker pa ni bilo dobiti primernih naslednikov, sta obe vladi ostali. Pri cesarju in Habsburku so se vršila posvetovanja z voditelji parlamentarnih strank, katerim so naznanili, da mislijo izvesti federalizacijo Avstrije. Jugoslovani, Čehi in Poljaki so izjavili, da vztrajajo na svojem stališču, da spada vprašanje o ustanovitvi njihovih držav pred mirovno konferenco. Kljub temu je 16. oktobra izšel cesarjev manifest, ki napoveduje preosnovno Avstrije v zvezno državo. Ta manifest so sprejeli samo Nemci in Ukrajinci. — Poljaki ustanavljajo vlado za vse poljske zemlje — ne izvezemši Galicije in Poznanja — v Varšavi. — Čehi so 14. oktobra proglasili češko-slovaško republiko. — Jugoslovani so se 17. oktobra v Zagrebu konstituirali v »Narodnem veču«, za čigar predsednika so izvolili dr. Antona Korošca in sklenili manifest na troedini narod SHS. — Avstrijski Rumuni so konstituirali narodni zbor in zahtevajo združitve vseh rumunskih ozemelj v lastno državo. — V ohrskem državnem zboru je ministrski predsednik 16. t. m. proglasil personalno unijo z Avstrijo in nedotakljivost državnega ozemlja in celovitosti Ogrske s Hrvatsko vred, ki ji pa hočejo dati prostora za narodni razvoj. Hrvatskih poslancev ni bilo na seji. Delegacije zborujejo na Dunaju dalje. Dr. Korošec in tovariši so vložili dve interpelaciji: v prvi zahtevajo, naj se končno odpre pot miru s tem, da se poslanci konstituirajo v narodnih vladah, ki naj izvedejo pogajanja o premirju in miru; jugoslovanski polki naj se takoj odpuste v svojo domovino. V drugi ugovarjajo, da bi se povodom pričakovane izpraznitve zasedenega italijanskega ozemlja preložili fronta in etapa na jugoslovanska tla. — Vojni stroški Avstrije-Ogrske so znašali do konca julija 1918 61 milijard kron. — S. L. S. je v seji načelstva 14. t. m. pozdravila novoustanovljeno »Narodno veče« v Zagrebu kot predstavitev jugoslovanskega naroda v mejah monarhije. — Srbska skupščina in vlada sta sprejeli program jugoslovanskega odbora v inozemstvu za ustanovitev enotne države Hrvatov, Srbov in Slovencev. Srbija bo poslala svoje zastopnike na mirovno konferenco skupno z zastopniki jugoslovanskega odbora. — Bolgarija in Rumunija se pogajata radi Dobrudže; Bolgarija je Rumunom priznala pravico do neposrednega izhoda na morje. — Turčija je prosila Wilsona za poseben mir. — Na italijanskem bojišču nobenih velikih dogodkov. Na Balkanu se umikamo brez večjih bojov; Drač so zasedli Italijani; vzhodno Makedonijo Grki, Srbi Mitrovico in Niš s črto; zapadna Morava-Kruševac-Aleksandrija. Francozi so zasedli Küstünd. — Na zapadnem bojišču se Nemci pod pritiskom zavezniških armad umikajo na celi črti.

Stališče Jugoslovanskih nespremenjeno.

Dunaj, 18. oktobra. Parlamentarna Komisija Jugoslovanskega kluba je danes sklenila, da bo v plenumu kluba predlagala naslednje:

Manifest glede federalizacije Avstrije ne more nikakor izpremeniti stališča kluba, ker vztrajamo na združitvi naroda vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno neodvisno državo. Vsi člani Jugoslovanskega kluba so za torej nujno povabljeni na Dunaj.

Prerajanje.

Dogodki se vrste z nervozno naglico in se trepetajoč zamenjujejo kakor slike na projekcijskem platnu. Kar nam je prinesel pretekli teden, bi dalo po važnosti, ki jih imajo ti dogodki, po dalekosečnosti in pomenu njih posledic zgodovinarju dovolj gradiva za obširno pragmatično delo. Pravijo, da ob boleznih trpe najbolj tisti deli,

ki so najslabotnejši; v velikih sedanjih bolečinah sveta trpi najbolj monarhija.

Monarh je izdal manifest, v katerem izkuša nakazati narodom Avstrije pot, po kateri bi mogli priti do miru in sprave. Ta manifest, katerega bi bili pred vojsko s prekipevačim veseljem sprejeli, ki bi bil, izdan o pravem času, eden najvažnejših dokumentov v zgodovinskem razvoju Avstrije, ta manifest leži že danes na skladovnici zaprašenih aktov in vsem se zdi, da bo tudi njega doletela njih prašna usoda. V mejah monarhije ni več naroda, ki bi se mogel zadovoljiti s predloženo rešitvijo narodnostnega vprašanja. Nemci so sicer sklenili, da osnujejo nasvetovani »Narodni odbor«, a ta očitno ne bo imel izvrševati tiste naloge, ki mu je bila namenjena.

Nemški Volkstrati se izjavljajo drug za drugim za radikalnejšo rešitev, nego jo predlaga Dunaj; Volkstrati za Srednjo Štajersko, za Češko, za Šlezijo so izjavili, da hočejo svoje dežele priklopiti Nemčiji. Nemška glasila napovedujejo z odkritosrčnostjo, da morejo na nemške sklepe vplivati samo interesi nemškega naroda in nobeni drugi. Nepotrebno bi bilo razlagati, kaj s tem hočejo reči. To, kar Nemci nameravajo storiti, so Mažari že izvršili: zadnji ostanek državne enotnosti so raztrgali brez strahu, da utegnejo s tem dati svojim in drugim narodnostim dober zgled. Staro in vedno dovolj močno gibanje za personalno unijo, ki ga je znala združevati zgolj močna roka prejšnjega ogrskega kralja, se je v teh kritičnih dneh tako okrepilo, da je podrla vse ovire. Ogrska stoji danes samostojna pred svetom, edina vez, ki jo družijo z Avstrijo, je skupni vladar, a tudi ta vez je rahla in morda bi bil pretiran optimizem, če bi trdili, da se Mažari tudi nje ne bodo izkušali otresti. Na severu vstaja Velika Poljska, z njo je treba računati kot z gotovim dejstvom, kajti cesarjev manifest sam napoveduje priklopitev Galicije prihodnji poljski državi. Rusinom in Rumunom, tema dvema narodnostima, pri katerih je bilo doslej opaževati najmanj doslednosti v njih političnem stremeljenju, je novi položaj odprl nove vidike; jeli so sanjati isti sen kakor vse druge narodnosti monarhije, sen o edinstvenosti lastnega plemena in državni samostojnosti. Ena sama stvar je danes vsem narodom monarhije skupna, in to je: Beg od centra.

Jugoslovani smo s tem razvojem dogodkov lahko zadovoljni. Njih potek spremljamo s paznim očesom, a na naše cilje ne morejo v nobenem oziru bistveno vplivati. Medtem ko se v državi centrifugalne sile vedno krepkeje uveljavljajo, se moči našega naroda vedno trdneje koncentrirajo. Narodno veče, reprezentanca in eksekutiva naše narodne volje, se je v Zagrebu že konstituiralo. Kar se je spričo politične razdrobljenosti na Hrvatskem zdelo še pred kratkim časom nemogoče, to je ustvaril sedanjí veliki mojster čas. Za predsednika si je narodno veče izvolilo dr. Antona Korošca in če kdaj, velja tu beseda, da je ime program. V njem je vtelesena tista doslednost, brezpogojna odkritosrčnost in neustrašena energija, ki po njegovi zaslugi označuje danes jugoslovansko politiko. Ko staro razpada, se od dne do dne jasneje kažejo obrisi novih tvorb svobodnejše bodočnosti.

Narodno veče.

Zagreb, 19. oktobra.

Včeraj se je vršilo posvetovanje »Narodnega veča« ves dan do pozne noči. Nadaljevali so posvetovanja o politični situaciji, cesarskem manifestu in o taktiki.

Manifest na jugoslovanski narod izide v kratkem.

Mažarske intrige.

Zagreb, 19. oktobra.

»Hrvatska Riječ« poroča, da je imel prvotno iziti manifest o federalizaciji monarhije za celo državo, toda temu so se Mažari odločno uprli. Wekerle je pričel intrigirati in delati proti narodnostim Ogrske tako, da bodo ogrske narodnosti od ce-

sarja sicer milostno zaslišane, ali pogajal se z njimi ne bo.

Te dni je bila na Reki odlična politična oseba. Ta politik je obiskal reškega župana dr. Via in mu predlagal, naj se reški občinski svet izjavi za Ogrsko in proti Jugoslaviji. Župan dr. Vio je izjavil, da bo občinski zastop glasoval proti Ogrski in proti Jugoslaviji, zahteval pa bo za Reko

samostojnost.

»Novine« poročajo iz zanesljivega vira, da obljublajo Mažari Hrvatom pomoč pri rešitvi jugoslovanskega vprašanja. Za to svojo pomoč zahtevajo za sebe Reko, Krk in pa koridor od Budimpešte do Reke. Nepotrebno je pripominjati, da ne rabimo od Mažarov nobene pomoči in jim tudi od naše zemlje ničesar ne damo.

Pred mirom.

Vsebina nemškega odgovora.

Dunaj, 18. oktobra. Berlinski zastopnik lista »Abend« poroča, da ima nemški odgovor na Wilsonovo noto naslednjo vsebino:

1. Poostrena podmorska vojska se bo ustavila.
 2. Vojaška razdejavanja v izpraznjenih ozemljih se bodo omejila na najpotrebnejše.
 3. Osební režim v Nemčiji se bo popolnoma odpravil.
 4. Prosi se, da se naznani celoten obseg vojnih ciljev ententnega programa.
- Berlin, 18. oktobra. (Kor. ur.) Kakor poročajo časopisi, se vrši danes ob 6. uri zvečer nova seja takozvanega vojnega kabineta, pri kateri se bo sklenila končnoveljavna oblika nemškega odgovora Wilsonu. Pred soboto popoldne ni pričakovati, da se odgovor odpošlje.

Kronski svet v Berlinu preložen.

Berlin, 18. oktobra. (K. u.) Kakor poroča »Vossische Ztg.«, je vojni kabinet včeraj dopoldne imel perturno posvetovanje z zastopniki vrhovnega armadnega vodstva. Ob 5. popoldne se je seja zopet začela. Kronski svet, ki je bil določen za 6. uro in ki naj bi se ga udeležila celokupna vlada, je bil preložen.

Zvezni knezi v Berlinu.

Berlin, 18. oktobra. Semkaj je prispela vrsta zveznih knezov k važnim posvetovanjem.

Berlin, 18. oktobra. Prihodnja seja državnega zbora se vrši v torek ob 2. uri popoldne.

Hintze v glavnem stanu.

Berlin, 18. oktobra. Prejšnji državni tajnik pl. Hintze je imenovan za zastopnika državne vlade pri vrhovnem vojnem vodstvu. Pl. Hintze je že prispel v glavni stan.

Posvetovanje na Badenskem.

Karlsruhe, 17. okt. (K. u.) »Staatsanzeiger« poroča uradno: Državni minister je člane predsedstev obeh zbornic, deželne stanove in načelnike strank druge zbornice povabil na razgovor o sedanjem položaju 19. oktobra v Karlsruhe.

Wilson zahteva Alzacijo-Loreno.

Rotterdam, 18. oktobra. »Nation« poroča: Sotrudniku »New York Timesa« so na merodajnem mestu obvestili, da je Wilson kratko in odločno zahteval, naj se vrne Alzacija-Lorena Franciji, ker tvori mirovni pogoj, katerega bo morala v bodoče garantirati zveza narodov.

Za brezpogojno kapitulacijo osrednjih velesil.

London, 17. oktobra. (K. u.) »Daily Chronicle«, »Daily Mail« in »Daily Telegraph« zahtevajo brezpogojno kapitulacijo Nemčije in zahtevajo, naj se vojska intenzivno nadaljuje.

Ententa bo stavila trde pogoje.

Praga, 18. oktobra. »Venkov« poroča: Merodajne dunajske kroge so poročila ententne brzogajne agenture prepričala, da pripravljajo zdaj ententa ostre pogoje za mir osrednjim velesilam in da so se že Wilson ter njegovi zavezniki v tej zadevi pogajali.

Ameriško javno mnenje proti premirju z Nemčijo.

Washington, 18. oktobra. Iz Washingtona poročajo, da je republikanski senator New v senatu izjavljal, da je treba zahtevati, da se nemška armada brezpogojno poda. Senatorji so dobivali iz svojih volilnih okrajev brzogajke, naj ne sklenejo

premirja. V tem smislu je stavil tudi Lodge svojo resolucijo.

Izjave ameriških državljanov.

Rotterdam, 18. oktobra. Reuter poroča iz Washingtona: V nekem propagandnem govoru za posojilo svobode je rekel Wilson: Če zdaj odnehamo, če se zdaj obotavljamo, bi to pomenilo poraz, ker pričakujemo zmago; pomenjalo bi večletno vojsko namesto miru pod našimi lastnimi pogoji. Reuter dalje poroča, da smatrajo demokratični in republikanski senatorji Wilsonov odgovor za uvod brezpogojne kapitulacije osrednjih velesil. Senator Lodge je rekel: Amerišku narodu bo zadoščenje, če prisili sovražnikovo armado na bojišče h kapitulaciji. Voditelj demokratov Martin je rekel, da je Wilsonova nota v vseh svojih delih odgovarjala pričakovanju. Reuter poroča še iz Newyorka: Listi tolmačijo Wilsonov protidogovor kot poziv, naj se hohenzollernska dinastija odstavi in da se naj brezpogojno uda.

Wilson za odpravo nemškega cesarstva.

London, 18. oktobra. »Westminster Gazette« piše: Nemčiji preostajati zdaj dve možnosti: Ali se nemško ljudstvo na Wilsonovo zahtevo, da se odstrani cesarstvo, zbere okoli cesarja in izjavi njemu in avtokraciji zaupanje in pripravljenost, da se hoče za nemške vladarje in njih institucije bojevati do smrti, ali bo pa narodov nazor, da je cesarstvo vzrok njegovega propada, in se morajo zato podvzeti koraki, da se mu napravi konec. Če stori to, si izstavi poverljivo pismo kot svobodni in napredni narod. V prvem slučaju bi si komaj dovoljevali predpisovati nemškemu narodu, pod kom naj živi. Nevaren eksperiment bi bil, če bi zavezniki poskušali Nemčiji kakor vlado vsiliti, katera bi Nemčiji ne uga-jala. Če reče nemški narod: zvesti smo cesarju in odločeni, da ohranimo njega in njegov sistem, katerega on predstavlja, se moramo sprijazniti z danim dejstvom. V takem slučaju bi pa morali ukreniti vse, da ne bi imel nemški sistem moči škodovati ostalemu svetu, marveč da ostane uporaba krvi in železa omejena le na Nemčijo. Z ustanovitvijo prave zveze narodov moramo v tem slučaju počakati, dokler ne bodo Nemci siti predstavljati osamljen anahronizem po svetu. Med tem pa moramo še bolj napeti svojo vojaško silo, da ne more Nemčija zopet postati nevarna.

Zakaj odgovori Wilson monarhiji posebe.

Bern, 18. okt. Pariški listi izražajo soglasno nazor, da Wilson ne izda posebe odgovora Avstriji-Ogrski, ker v nobenih okolištinah ne pripoznava obstoja zveze z Nemčijo. S skupnim odgovorom bi se sankcionirala zveza osrednjih velesil, katere uničenje je med drugimi najvažnejši vojni smoter entente.

Wilsonovega odgovora še ne bo.

Washington, 17. oktobra. (Kor. urad.) Uradno se sporoča, da se odgovor Avstriji-Ogrski ne bo odposlal, dokler Nemčija ne odgovori končnoveljavno na naj-novejšo Wilsonovo noto.

Wilsonov odgovor in Vatikan.

Berlin, 18. oktobra. Lyonski »Progress« poroča: Wilsonov odgovor Nemčiji je izzval v Vatikanu veliko razočaranje.

Papež Wilsonu.

»Associated Press« poroča iz Rima: Papež se je obrnil do predsednika Wilsona in izrazil nado, da bo njegov vzvišen duh, njegova premišljena sodba in njegovo močno človeško čuvstvo omogočilo predsedniku, da dobi rešitev, ki bo zadovoljila obe stranki.

Nezaupljivi Angleži.

Berlin, 18. oktobra. (K. u.) »Star« piše: Navadni mož v Angliji ne zaupa, ker molče cesar, cesarjevič, Hindenburg in Ludendorff, zastopniki gesla »Immer feste druff!« Kaj li zdaj delajo? Ali vlečejo žice pri Erzbergerju in Scheidemannu, da razcepijo večino državnega zbora, ki je naklonjena kompromisu? Ali sedijo kronani in nekronani zločinci, ki so pripravili Evropi smrt in uničenje, še vedno trdno v sedlu? Naše ljudstvo si mora biti o tem na jasnem. — »Westminster Gazette« piše: Zavezniki ne morejo sprejeti pogojev o izpraznitvi zasedenih ozemelj, če jih podpišejo cesar, Hindenburg ali Ludendorff. Nemško ljudstvo mora hitro izvesti spremembo in še odločnejše postopati, kakor cesar, ko je imenoval princa Maksa Badenskega za državnega kanclerja.

London, 18. oktobra. Predsednik francoske zbornice Deschanel je izjavil: Premirja z Nemčijo, Avstrijo Ogrsko in Turčijo ne bodo sklenili, dokler navedene države ne kapitulirajo.

Italija z našimi ponudbami nezačudljiva.

Curih, 18. oktobra. »Corriere della Sera« poroča iz Rima: To, kar ponuja Avstrija-Ogrska, ne zadostuje, a pričakujejo, da se bodo še bolj približali v vprašanju miru in da se bodo nadaljevale zmage entente.

Basel, 18. oktobra. Rimsko časopisje zahteva, da mora Avstrija Ogrska spraz-

niti tako zasedena italijanska ozemlja kakor tudi iredentske dežele, preden se sklene premirje.

Odškodnina Belgiji in Franciji.

Amsterdam, 18. (K. u.) »Central News« poročajo: Lord Robert Cecil je izjavil v spodnji zbornici, da razpravljajo zavezniki o odškodnini opustošenih belgijskih in pa francoskih mest.

Nizozemska se pripravlja.

Haag, 18. oktobra. (K. u.) Predsednik ministrskega sveta Ruys de Beerenbrouck je danes naznanil, da so preklicali dopuste na severnem Brabantskem nastanjenih vojakov in da so ta ukrep razširili tudi na Limburg. To so odredili vsled položaja, ki je nastal v Belgiji.

Vojska se bliža koncu.

Rotterdam, 18. oktobra. Znani angleški milijarder Vanderbilt je izjavil, da se po njegovem nazoru bliža vojska koncu.

Genf, 18. oktobra. »Liberte« poroča: Ameriška vlada je preklcala veliko o nevarnostih tvrdkami sklenjenih pogodb o nabavi lesa in drugih vojnih potrebščin.

Ovacije Wilsonu.

Curih, 18. oktobra. Newyorški listi poročajo: Ko je prišel Wilson potem, ko je odgovoril na nemško noto, s polkovnikom Housejem v gledališče, so mu priredili velike ovacije. Z galerije so klicali: »Wilson je prvi mož na svetu!«

Neodvisna Ogrska.

Manifest na ogrski narod.

Budimpešta, 18. oktobra. Te dni izide manifest na ogrski narod, v katerem se bo razglasila personalna unija in neodvisnost ogrske narodnosti. Ogrska bo pod žezlom kralja Karla postala popolnoma neodvisna država z lastno armado, samostojnimi gospodarskimi uredbami in lastnim diplomatskim zastopstvom. Ogrska vlada pripravlja tozadevni zakonski načrt. Ogrska bo pri mirovnih pogajanjih zastopana po lastnih zastopnikih.

Ogrski državni zbor.

Ogrska poslanska zbornica je v seji 18. t. m. nadaljevala razpravo o izjavah ministrskega predsednika.

Poslanec Vajda, Rumun, pravi, da poslej ne bo več nobenega razločka med velikimi in malimi narodi. Naglašja, kako se čutijo Rumuni zadete, ker se na Ogrskem postopa z njimi kot z narodnostjo, dočim se smatrajo samo za narod. Ako se posreči izvesti Wilsonove točke, bo to za ustanovitvijo krščanstva največji čin zgodovine. Poslanec je nato prebral resolucijo rumunske narodne stranke, ki se med drugim glasi: Po stoletnem trpljenju in bojih pričakuje in zahteva v avstrijski-ogrski monarhiji živeti rumunski narod uresničene neodtujljivih in nezastaranih pravic samostojnega narodnega življenja.

Wekerle o »narodnostih«.

Ministrski predsednik dr. Wekerle pravi, da je ogrska država nasproti narodnostim vedno zastopala stališče, da naj bodo deležne enake svobode in enakih državljanških pravic. Stojimo na podlagi Wilsonovih točk za mirovna pogajanja, kar pa ne pomeni, da se bo na mirovni konferenci rešilo narodnostno vprašanje za vsako deželo posebej. Določile se bodo marveč splošne mednarodne smeri in načela, ki se bodo na enak način kakor pri nas uveljavljala tudi v drugih državah.

Poslanca Juriga in Pop-Čičo ministra neprestano prekinjata z medklci; Mažari jima kličejo zato, da sta veleizdajalca.

Ministrski predsednik ugovarja mnenju, da naj bi o vprašanju ogrskih narodnosti odločili zunanji činitelji. Izvajati hočemo politiko sporazuma in dokazati narodnostim najdalekosežnejšo lojalnost. Če se le-ta doslej ni docela izvedla, se bo pa to v bodoče zgodilo v tem večji meri. Govornik odklanja vsa stremjenja, ki so naperjena proti celovitosti in integriteti ogrske države. Na mirovnih pogajanjih moremo imeti samo enega zastopnika, ki bo zastopal nerazdeljeno enotno Ogrsko.

Za Reko.

Poslanec grof Andrej Ossoinak protestira proti stremljenju, ki hočejo žrtvovati Reko hrvatsko-jugoslovanskim idejam. Reka ni bila nikoli hrvatska, marveč italijanska in bo tako vedno ostala. Govornik poda naslednjo deklaracijo: Ker je Avstrija-Ogrska v svoji mirovni ponudbi sprejela Wilsonove točke, ki ugotavljajo samostojno pravico narodov, kot podlago

za pogajanja, zahteva Reka to pravico tudi zase in želi, da se ta pravica uveljavi.

Poslanec grof Apponyi je izjavil: Ako bi se povodom mirovnih pogajanj kršila integriteta Ogrske, bi bil trajen mir izključen, kajti ogrski narod se bo tudi proti sili boril za enotnost ogrske države, dokler bo še kak Oger živel. Kar tiče napovedi samostojnosti Ogrske, je bila pomanjkljiva. V interesu dežele je, da ministrski predsednik v zbornici jasno pove, da gre za samostojnost v vseh panogah državnega življenja, tako v gospodarskih kakor tudi v vojaških in zunanje-političnih zadevah in da kljub gotovim naravnim stikom z drugimi državami ne bo nobenih skupnih organov ne skupnih institucij.

Ministrski predsednik dr. Wekerle izjavi: Reka je bila tekom mnogostoletne zgodovine corpus separatum, ki je brez-pogojno pripadal Ogrski. Proti združitvi Bosne, Hercegovine in Dalmacije s Hrvatsko in Slavonijo načelno nismo ugovarjali, toda glede pripadnosti Reke Ogrski vztrajamo na naših dosedanjih pravicah in seveda prav tako glede poti, ki vodijo tje. Govornik se obrača na narodnost in pozivom, naj ravno v interesu pravne opravičenosti njihovega stališča opuste vsako izjavo, ki bi oteževala sedanji položaj naroda. Ogrski narod mora v zvezi narodov zavzeti dostojno mesto. Govornik predloži znano resolucijo svoje stranke.

Predsednik naznanja, da je nad 50 poslancev zahtevalo

tajno sejo.

Galerije so nato izpraznili. Tajna seja je trajala do četrta na 3. uro, nakar se je zopet začela javna seja.

Prečitati so

Karolyijev predlog za upostavo neodvisnosti Ogrske,

ki se glasi: Člen I.: Stara neodvisnost Ogrske se upostavi. V bodoče bo vse državne zadeve reševala v zmislu njenih lastnih zakonov in običajev izrecno njena lastna zakonodaja in odgovorna vlada. Člen II.: § XII. zakona iz l. 1867. se razveljavi. Na skupno vlado prenešeni delokrog pripade zopet ogrski vladi. Vse vojne zadeve rešuje honvedni minister, vse finančne zadeve finančni minister. Za reševanje zunanjih zadev se takoj ustanovi ogrsko zunanje ministrstvo. Člen III.: Vlada je dolžna, da nemudoma predloži predloge, ki so potrebni za odstranitev vezi, ki vežejo Ogrsko s kraljevinami in deželami, ki so zastopane v avstrijskem državnem zboru.

Govorilo je še nekaj govornikov, nakar so sejo zaključili. Prihodnja seja v soboto, dne 19. t. m.

Ogrska se mora omejiti na mažarsko ozemlje.

Pariški »Journal des Debats« piše: Grof Karolyi uživa živahne simpatije entente, a je ravno tako velik šovinist kakor Tisza. Edina racionalna rešitev ogrskega problema je v tem, da se odstrani oligarhija, ki vlada od leta 1867., in da se Ogrska omeji na njene mažarske dele.

Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

V nespametnem mnenju, da bodo dosegli mir s sovražnikom potem izjav v notranjosti monarhije, je več pripadnikov Moje vojne mornarice dne 1. februarja 1918 v luki Kotorški odpovedalo pokorščino in izvršilo nasilja, ki ne bi mogli spraviti jevarnost stare, preizkušene slave Moje vojne mornarice. marveč bi tudi mogli škodovali moči Moje brodovja. Štirje močje Moje vojne mornarice so se za ta vojaški čin že pokorili s smrtjo, 379 jih stoji sedaj kot obtoženci pred sodiščem v Kotoru. Kljub težkemu zločinu, ki so ga obtoženci obdolženi, hočem vendar v zaupanju na zvestobo Moje, vse narode obsegajoče armade in mornarice, ki je v vojaški kljub vsemu trpljenju in vplivom bila neomajena, v tem zgodovinskem trenutku podeliti milost v toliko, da odrejam, naj se ustavi kazensko postopanje proti onim 348 obtožencem, ki pri izvršitvi dejanja niso bili kolovodje, glavni storilci, ali podčastniki. Postopanje naj se nadaljuje torej le proti 31 osebam.

dovati moči Moje brodovja. Štirje močje Moje vojne mornarice so se za ta vojaški čin že pokorili s smrtjo, 379 jih stoji sedaj kot obtoženci pred sodiščem v Kotoru. Kljub težkemu zločinu, ki so ga obtoženci obdolženi, hočem vendar v zaupanju na zvestobo Moje, vse narode obsegajoče armade in mornarice, ki je v vojaški kljub vsemu trpljenju in vplivom bila neomajena, v tem zgodovinskem trenutku podeliti milost v toliko, da odrejam, naj se ustavi kazensko postopanje proti onim 348 obtožencem, ki pri izvršitvi dejanja niso bili kolovodje, glavni storilci, ali podčastniki. Postopanje naj se nadaljuje torej le proti 31 osebam.

Nemci zgubili Ostende, Lille, Douai.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 18. oktobra. Uradno.

Zadnje dni smo izpraznili dele Flandrije in severne Francije z mesti Ostende, Tourcoing, Roubaix, Lille in Douai in zavzeli zadaj ležeče postojanke. Med mestom Brügge in reko Lys je sovražnik večkrat izvajal večkrat sunke z močnimi silami. Bil je odbit. Angleške stotnije, ki so severno od Kortryka prodrle čez Lyso, so bile v protinapadu vržene nazaj. Vzhodno od Lilleja in Douaija smo z nasprotnikom le v rahlem bojnem stiku.

Med Le Chateaufem in Oilso se je bitka znova unela. Angleži, Francozi in Američani so skušali s pomočjo silnih bojnih sredstev prodreti našo fronto. Na obeh straneh od Le Chateaufa so sovražnikovi napadi omagali pred našimi črtami. Krajevne vdore smo v protisunkih zopet očitili. Med Le Chateaufem in Aisonvillejem je sovražnik na posameznih mestih vdrl v naše postojanke. Po menjajočem se boju smo ustavili sovražnika pred našo artiljerijo ob cesti, ki vodi od Le Chateaufa proti Wassignyu, pri La Vallée-Mulatreju in Mennevetu, kakor tudi severnovzhodno od Aisonvilleja. Kjerkoli je sovražnik prodr dalje, so ga naši protisunkni vrgli nazaj. Aisonville in južno ležeče črte smo držali proti večkratnemu sovražnikovu naskoku. Tudi popoldne so se pred njimi izjavili ponovni napadi. Enako so bili brezuspešni sovražnikovi napadi proti postojankam ob Oisi severno od Orignya.

Ob Aisni je sovražnik silno napadal vzhodno od Olizija. V trdem boju je bil zavrnjen. Pruski lovci so zapadno od Grandpréja ter Braniborčani in Saksonci

Z Balkana.

Avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 18. oktobra. Uradno:

V Albaniji nobenih večjih bojov.

Ob Zahodni Moravi in v dolini Južne Morave so se izjavili srbski napadi.

Srbsko poročilo.

15. oktobra. Srbi so zasedli Aleksinac. Nemški letalci so metali bombe v Niš. Francoska konjenica je zasedla Piroč.

Francosko poročilo.

15. oktobra. Kljub slabemu vremenu so zaveznike čete nadaljevale svoje prodiranje proti severni Srbiji. Srbske čete so se 14. t. m., potem ko so zavrnile sovražnika, polastile gorovja Veliki in Jastrebac in dosegle v dolini Morave Drenovac in Bubinc, 20 km severno od Niša; ujele so veliko ujetnikov in zaplenile 32 topov. Dalje proti zahodu so francoske in grške čete zasedle Kussum in Tolje. V severni Albaniji je sovražnik spraznil Djakovo in se umika proti Peči.

Boji v Sofiji.

Budimpešta, 18. oktobra. V Sofiji so se zadnje dni vršili polučinjski boji, pri katerih je bilo ubitih okoli 3000 oseb. Pred Sofijo stoji 5000 boljševikov.

Nova bolgarska vlada.

Sofija, 17. oktobra. (K. u. Bolg. brz. agentura.) Malinovo ministrstvo, obstoječe iz zastopnikov demokracije in radikalne stranke, je bilo rekonstruirano s tem, da so vstopili vanj voditelji ostalih strank bloka, ki so svoječasno bili v opoziciji proti Radislavovemu kabinetu in so sedaj podpirale sedanjo vlado. Člani novega kabineta bodo zvečer sprejeti od kralja Borisa in zapriseženi na ustavo.

Turčija sklepa poseben mir.

Haag, 18. oktobra. »Evening News« poroča: Turška nota je prišla v London. Angleška vlada bo zahtevala absolutno kapitulacijo za predpogoj premirja.

Chiasso, 18. oktobra. »Giornale d'Italia« piše: Nemška nota ne omenja Turčije. Jasno je, da se je zdel Turčiji modrejše ločitev od osrednjih velesil in da se je obrnila na lastno pest do entente.

Nemci groze z obstreljevanjem Carigrada.

London, 18. okt. »Daily News« poroča: Sultan je sicer sklenil, da ne bo več ponovil mladoturške vlade, toda mladoturki in Nemci pritiskajo nanj, da bi ustanovil koalicijsko vlado. Pod nemskimi to-

Papežev konzistorij.

Chiasso, 17. oktobra. (K. u.) »Italia« poroča iz Rima, da natančen rok papeževga konzistorija še ni določen, vendar je skoraj gotovo, da se bo konzistorij vršil koncem leta.

krone se brani.

Berlin, 18. oktobra. Princ Friderik Karel Hesenski, ki je bil izvoljen za finskega kralja, je izjavil v Berlinu, da finskega prestola pod nobenim pogojem ne zasede. O tem, da bi zasedel finski prestol, bi se dalo govoriti šele čez dve leti.

na vzhodnem bregu Moze izvedli uspešna podjetja.

Nemško večerno poročilo.

Berlin, 18. oktobra. Uradno: Med Le Chateaufem in Oiso so omagali ponovni sovražnikovi prebijalni poskusi. Tudi na Flandrskem, severno od Lyse in ob Aisni, na obeh straneh Vouzieresa in zahodno od Grandpréja smo odbili silne sovražnikove napade.

Ob Mozi miren dan.

Časi se spreminjajo.

Avgusta, septembra in oktobra 1914 so se valili nemški voji po Belgiji in Franciji. Pred Lille so prišli že 25. avg. 1914. Brez bojov so zasedli Nemci po velikih svojih v Belgiji doseženih uspehih velika mesta v severni Franciji. Lille je bilo važno središče nemške etapske službe. Govorilo se je, da so se domačini v mestu enkrat uprli; tudi vohunilo se je. Potem, ko so Nemci premagali pri Meleu pred Ostende belgijsko armado, so vzeli Ostende, pozneje pristanišče nemških podmorskih čolnov. Dne 11. oktobra 1914 so vzeli Nemci utrjeni Douai, dva dni prej pa Antwerpen; belgijski Trst. Tanki in še bolj ameriški voji, katere so razni velenemški Tirpitz tako podcenjevali, so Nemce po štirih mesecih prisilili, da so zapustili mesta Ostende, Tourcoing, Reubais, Lille in Douai. Če bi tega ne bili storili, bi bili ententni voji Nemce tam zajeli.

Zeebrügge in Blankenberge gorita.

Rotterdam, 18. oktobra. »Nieuwe Rotterdamse Courant« poroča, da so v Zeebrüggeju opazovali velik požar; na več krajih gori tudi Blankenberge.

povi se predstavlja zdaj v Carigradu velika drama. Pred Carigradom leži mala mornarica vojnih in trgovskih ladij s posadkami nemških mornarjev, ki so obvestili sultana, da bodo bombardirali Carigrad, če se poskusi skleniti poseben mir.

Angleži zasedli Tripolis.

London, 17. okt. Uradno: Angleži so zasedli Tripolis in Homs v Siriji.

Pismo z Reke.

Reka, 18. oktobra 1918.

Zarja bodočega miru je silno potrla in ponižala Mažare, ki so sicer radi govorili o miru seveda z nadvlado Nemcev in Mažarov. Ker pa so se razmere spremenile tako rekoč kar čez noč, jih je prihajajoči dan pravice tako hudo preplasil, da obetajo nemažarskim narodom avtonomijo, samo da ne razpade krona sv. Stefana, katero so menda že spravili na varno, odkar so izvedeli, da name-rava ententa s svojo armado obiskati Budimpešto.

Reški Mažari — državni uradniki in židovski trgovci — nestrno pričakujejo dnevno budimpeštansko časopisje, ki skuša na svoj način dvigniti zavest mažarskega viteštva, kateremu preti vsled izdajstva Bolgarov in avstrijskih Slovanov največja nevarnost. Boulevardski »Az Est« še vedno upa, da ostane vse pri starem, dočim je napol uradni »Pesti Hirlap« principiarno za Wilsonova načela, seveda po mažarski metodi. Tako naj bi se dovolila Slovakom narodna avtonomija na podlagi ljudskega glasovanja, da ostanejo Slovaki pod krono sv. Stefana.

Neki višji državni mažarski uradnik mi je odkrito povedal, da bi bilo najbolje, če bi reški Mažari kar pripravili svojo prtljago, da morejo še pravočasno utesiti internacijo s strani bodoče Jugoslavije. Zakaj neki, če so do sedaj vedno zatirjali, da je Reka njihova in so Hrvatje le nadležni priseljenci? Slaba vest je vedno posledica slabega dejanja.

Laško lokalno časopisje, ki je moralno in materialno odvisno od mažarske vlade, previdno bilježi vsak jugoslovanski pojav in se spodbija nad novo predznostjo. Lahki, katerih mažarofilsko obnašanje se ni obneslo počasi, toda zelo previdno tipajo med bodočo Jugoslavijo in predvojno Italijo. Med Lahi je še marsikdo, ki upa, da bo pod dvoglavim reškim orlom na mestnem stolpu zaplapolala italijanska trikolora! Pametni pa so se že kar uživali v našo Jugoslavijo in disputirajo javno o jugoslovanski državi uvedbi, ki bo zagotovila tudi njim njihove narodne in politične pravice.

Politični dogodki zadnjih dni so vse nekoliko spremenili, le mi smo ostali vedno isti, ponosni in zvedni. kakor so poposne naše sinje planine ob našem jugoslovanskem morju. Kar se je moralo zgoditi in kar smo čutili že davno v svojih srcih, to se dogaja te dni in se bo v najkrajšem času zgodilo: mir in ž njim oride naša svoboda!

Pomiloščenje upornih vojakov v Kotoru.

Dunaj, 18. oktobra. (K. u.) Njegovo cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo je blagovolilo najmilostivejše poveljniku vojne luke v Ercegovnem izdati naslednjo povelje:

Španska bolezen se vedno bolj širi in zahteva vedno več žrtev. Šole so zaprte, ravno tako kinematografi, plesne dvorane in druga javna zabavišča. Ker so minule dni štrajkali grobokopi, je ležalo po 30 do 40 mrtličev v mrtvašnici in so jih šele po več dneh s pomočjo vojaške oblasti pokopali.

V mestnem svetu se je govorilo tudi o novih uličnih napisih, katere so morali vsled vojske z Italijo svoječasno spremeniti. Mesto velikih italijanskih mož, pesnikov, pedagogov i. dr. bere sedaj tuje ime mažarskih oligarhov vsake vrste. Pri tej priliki je mažarski občinski svetovalec hvalil imena, toda laški mestni svetovalec so prešli — na dnevni red. Tudi značilno.

Pismo iz Ogrske.

Ko stopiš na ogrsko zemljo, zapaziš na prvi pogled posebnosti, ki jo ločijo od ostalih. Ne nepregledna ravnina, ne črede in polja, enolične hiše, nagla vožnja — vse to je samo stranskega pomena za nas. Ko prideš na prvo postajo — evo — ob plotu stoje ženske in otroci v dolgi vrsti in prodajajo sadje. To avstrijskega potnika ne zanima, kar razširi njegove oči v začudenje, je kruh — bel in črn — celo najfinše pecivo, torte... Priznati se mora, da je drago, a potnik se odpelje vendar z vtisom, da je v bojni deželi, dalje. Na večji postaji so rezali in prodajali kruh, lep kos za krono, brez goljaša, ali kakor hočeš. Tu te ne vpraša po karti nihče. Pri nas so prodajali vojaki tak kos »med brati« za 6 do 8 kron. Če hočeš, kupiš celo štruco. V restavraciji hodi natakarka od mize do mize z narezanim belim kruhom. Samo dva kosa dobiš. Ne vpraša te pa nihče, kolikokrat na dan si dobil po dva kosa, ne, če si morda že pojedel sebi odmerjeno količino mesa ali mleka. Na ulici kupiš prigrizkov. Seveda je Ogrska velika in povsodi niso tako zelo srečni, da bi po ceni kupili — če se more sploh to imenovati »po ceni« — vendar je v splošnem razlika taka, da n. pr. moji tovariši — budimpeštanski otroci — črn kruh omalovažujejo in jedo samo belega od doma. Dvomim, da bi dunajski sinčki zmogli kaj takega. Lakota se v ti deželi ne opazi. »Beda« se mora tu pa tam reči samo, kdor pozna predvojne razmere tu in ne ve, da po svetu beseda »kruh« zveni drugače nego tu. Dobro bi bilo, če bi Ogrji znali to.

Oger je ponosen, zdi se mi, da silno težko dostopen, sit in omalovažujoč, gošpodovalen. To mu daje ves značaj. Hercevolki! Naš narod jih pozna dobro. On ne daruje, a tudi ne prodaja, če blago ne leži v prodajalni; njegova hiša je pred tuji trdno zaprta. Če stopiš na njegovo posest, te bo znal prepoznati. Ima puško, municijo in — dovoljenje. Nekje smo bili — blizu Budimpešte — in so pokali streljivo noč. Zjutraj so pripeljali tri ranjene vojake-tatove. Vsaka reč, kot je prav. A če pomislimo, kaj se je godilo pri nas in kakšno obrambo smo imeli, da nam ne bi ropali... Mažar gleda vojaka-tujca preirljivo, najmanj, da bi se ga bal. Težko si pridobiš njegovo srce. Če hočeš z njim govoriti, govori mažarsko, sicer te ne pogleda, kaj še, da bi se ustrašil in poskušal razumeti to. Če znaš njegov jezik, ga pridobiš, njegova ošabnost se zmanjša in postane morda prijatelj. Rajni Krek je predobro vedel to in se iz narodnogospodarskih ozirov učil mažarsčino. Ne samo pripriosti narod v tujem pri svojem jeziku, ampak v prvi vrsti inteligenca. Naj navedemo za primer slučaj v neki vojaški šoli. V Avstriji so morali govoriti fantje nemško tudi med seboj, in sicer pod strogo kaznijo. Tu ni tako. Mažarom se razlaga v mažarsčini in če se pri izpitu ne more izraziti v nemščini, se zadovolje z mažarsčino. Težje razumljive stvari se pretolmačijo na prošnjo v češkem jeziku, če treba. Tudi smejo Slovani neovirano brati svoje časnike, govoriti med seboj in peti, celo izrecno je prepovedano, narodnostno se količkaj napadati ali ovirati.

Seve, so le drobtinice, ki padejo z mažarske mize, stvar, ki mora neoporečno slediti. Vsak vrabec dobi zrnce od žetve. V glavnem ne priznajo nikogar. Svetovna vojna jih ni naučila nič, samoodločevanje narodov je pojem, ki ne najde poti v magnatske duše. Nasprotno! Tu smo v samotnem kraju ob železnici v gorovju Pilis, ki je po gorenjskem pojmu bolj gričevje. Mažari žive tu redko; so budimpeštanski bogatini v senčnih vilah sredi gozdov in vrtov. Glavno silo prebivalstva tvorijo Nemci — Švabi, ki so se preselili sem, in Slovaki, ki so pa postali redki. V trgu je še kakih 30 družin, vse znajo švabsko, so brez pravic in šole, pridni in prijazni ljudje. Starček je bil vesel, ko me je slišal slovansko govoriti. Na pokopališču sem videl kamen s slovanskim napisom in verzi, a z gotskimi črkami. To je vse o njih, a če pomislimo, da prideš v petih urah hoda do ogrske prestolnice, je dosti. Švabi so imeli dvojezično šolo do letos, zdaj imajo samo mažarsko v veliko nezadovoljnost. »Ne bo šlo,« mi je dejal nekdo. »S tem nas ne bodo.« V trgu so napisali mažarski, a na pokopališču nemški; mažarski je bela vrana. Ljudje so pridni, epe bele hiše so čedne, noša je precej podobna mažarski. Govore nemško in uh

je dokaj lahko razumeti. Tudi se po svoji prijaznosti dokaj ločijo od svojih gospodov — Mažarov. F. B.

Politične novice.

— **Dvakrat nalağan.** Dr. Susteršič je bil na Dunaju zvedel nekaj o cesarjevem manifestu, a očitno so ga nalağali o vsebini, kajti dr. S. je telefoniral svojemu listu: »Jugoslavija gotova!« Potem je prišlo razočaranje — manifest nam daje dualizem namesto Jugoslavije. Nato je dr. S. nekaj slišal o Wilsonovem odgovoru monarhiji, a so ga očitno zopet nalağali, kajti dr. S. je naenkrat postal Jugoslovian in je bil celo pripravljen izročiti svoje agende jugoslovanski vladi. Včeraj je pa sprevidel, da so ga potegnili, in njegov list, ki se je še pred kratkim tolažil z Wilsonom, se sedaj tolaži z manifestom. Da se zmačuje nad lastniki, katerih žrtev je postal, se njegov list poslužuje istega lažnega orožja in je danes presenetil javnost z naslednjo senzacija: »Dne 5. oktobra se je ustanovilo v Zagrebu takozvano Narodno vijeće, k čemur je prislo tudi nekaj »narodnih svetnikov« iz Ljubljane. Izjava, ki se je podala v javnost, je bila jako kratka in je naglasila le, da se je dosegla popolna edinost v naziranju. Dan 14. oktobra je bil pa določen, da se proglasi tudi v jugoslovanskih deželah samostojnost. Pričakovanje v Zagrebu je bilo, kakor se poroča, ta dan veliko, a dan je minil brez uspeha. Aparat je bil pripravljen, a kakor po navadi, pri naših bratih ni funkcioniral. Tudi v Ljubljani, kakor čujemo, je 14. oktober tiho minil, dasi se je sem sporočilo, da so plakati za proglas provizorne republikanske vlade že pripravljeni.« — Gram poštenja in odkritosrčnosti bi Susteršičevi politiki več koristil kot cent lažnih informacij!

— **Več pozitivnosti!** Na Šukljejeve članke, ki jih je avtor na prošnjo Narodnega sveta objavil v vseh slovenskih dnevnikih, so se oglašili ravnatelj Hribar, dr. Tavčar in dr. Triller z replikami. To je prav in potrebno, vendar si dovoljujemo neko opombo. Vse tri replike so popolnoma negativne, dovolj pikro polemičnega značaja. Če naj pridemo do stvarnih zaključkov, bodo morali replikanti izdelati tudi pozitivne predloge. Le po primerjanju raznih načrtov je mogoče izbrati najboljše, z golo negacijo pa se le bega javnost, medejo pojmi in slabi naša pozicija nazven.

— **Iz osrednjega odbora Starčevićke stranke prava.** Na seji osrednjega odbora Starčevićke stranke prava, na kateri so sodelovali skoro vsi odborniki stranke, so izvolili sledeče člane v »Narodno veće«: dr. Ante Pavelić, dr. Živko Petričić, Cezar Akačić, dr. Svetozar Rittig, dr. Nikola Winterhalter in dr. B. G. Angelinović, kot namestniki pa dr. Lavoslav Hanžek, prof. Ferdo Rožić in prof. Šegvić. Razpravljali so o novem političnem položaju in o novih nalogah stranke. Sklenili so nadaljevati razpravo v razširjenem odboru.

— **Za narodno koncentracijo.** Odlični voditelji bosensko-hercegovskih mohamedancev Halil beg Hrasnica, dr. Mehmed Spaho, Riza Efendić, dr. Mehmed beg Sečević, dr. Mustafa Demišlić in dr. Muftić so se izjavili za narodno ujediničenje in pristop v »Narodno veće«.

— **Za narodno edinstvo** so se izjavili volilci volilnega okraja Gospić na Hrvaškem, izrekli svojemu poslancu bivšemu hrvaškemu podbanu dr. Kriškoviću nezaupnico in ga pozvali, naj odloži mandat.

— **Hrvatski Dnevnik** za »Narodno veće«. »Hrvatski Dnevnik« piše med drugim: »Mi torej »Narodno veće« pozdravljamo, ali pa bo našim strankinim nasprotnikom ljubo ali ne, ker se tudi mi izjavljamo, da smo pripravljeni stopiti v »Narodno veće« in ali ne bomo morebiti na voljo nekaterim Srbom preprečili, da tudi pravaš stopijo v to veće, tega mi danes ne vemo, ali eno je jasno, da bomo mi svojo dolžnost nasproti narodu vršili častno in popolno in da se ne bomo bali nobenega boja, da udeležimo hrvaške ideale, ujediničenje in svobodno državo, kateri imajo pripasti tudi Slovenci.«

— **Nemškemu politiku v album.** Predvčerajšnji »Tagespost« je neki nemško-nacionalni politikar dokazoval, da so Slovenci popolnoma drug narod kot Hrvatje, da so torej radi svoje male številnosti le »narodni drobci«; narodni drobci pa po Wilsonovem načelu ne morejo ovirati razvoja velikih narodov, torej dokaz, da se morajo Slovenci priključiti avstrijsko-nemški državi. V sinočnji »Tagespost« pa se je oglasil graški vseučilišni profesor dr. Rajko Nachtigall ter v daljšem članku dokazuje, da so »Jugoslavi« od vsega začetka etnično enoten narod, ki pa je imel različno politično usodo... Slovenec in Hrvatov ne smemo niti tako vzeti kot Bavarce in Sase, ampak si stojijo veliko bliže; hrvaški kajkavski jezik je naravnost slovenski v ožjem smislu besede. Končno da profesor »Tagespost« zelo umesten nauk: »Če tudi gre pri uvodnih

člankih predvsem za politiko, se resnica in objektivnost ne smeta prezirati.«

— **Švicarsko potovanje čeških poslancev.** Z Dunaja poročajo 18. t. m.: Včerajšnji seji Češkega sveta je prisostvoval tudi poljedelski minister grof Silva-Tarouca, ki je hotel Čehe pregovoriti, da bi opustili svoje odklonilno stališče nasproti manifestu. Sodijo, da bo švicarsko potovanje nekaterih čeških politikov prineslo več jasnosti. Dr. Kramář, najbrž tudi poslanci Haberman, Klofač in Stanek odidejo prihodnje dni v Švico, da se ondi obvestijo o namerah entente glede čehoslovaške države.

— **Čehi in Mažari.** Sotrudnik budimpeštanskega lista »Az Est« je imel s predsednikom Češkega sveta, poslancem Stanekom, pogovor, o katerem piše zdaj tako-le: »Personalna unija — je pripomnil Stanek — je zaenkrat zamujena. Mi se z današnjo mažarsko vlado sploh ne moremo pogajati. Mogoče pride do tega pozneje enkrat, če bi morda imeli kak interes na oni mali Ogrski, s temi 9 do 10 milijoni Mažarov, brez Slovakov. Tudi krone sv. Štefana ne bo več.« Pokazal je z roko: »Na kroni sv. Štefana se je skrivil in razbil križ. Z mažarskim narodom, s temi desetimi milijoni, nimamo nobenega neprijateljstva. Z njim hočemo živeti v dobrih odnosih, seveda brez Slovakov. Z deželami svete ogrske krone, kakor vi pravite, nimamo in ne moremo imeti nobenih pogajanj. Isto velja o personalni uniji. Kaj mislite, da mi dobro ne vidimo vse situacije? Zakaj mislite vi, da Mažari danes niso svobodni? To nam je znano, da ententa ne more odobravati današnjih ogrskih odnosov. Upamo, da bomo vsi svobodni narodi, drug poleg drugega: Mažari, Čehi, Nemci, vsi. Na svidenje v Budimpešti, če pridem tja kot dobrodošel gost na prošenje vašega svobodnega naroda.«

— **Zborovanje vseh 210 nemških poslancev** se bo vršilo v ponedeljek na Dunaju. Na zboru nameravajo izvoliti narodni odbor, ki bo iz svoje srede izvolil narodni svet v zmislu cesarjevega manifesta. Pripravljalni odbor je sestavljen iz poslancev Waldnerja, Finka in Seitzja.

— **Zadnja seja gosposke zbornice.** Z Dunaja poročajo, da je gosposka zbornica zelo užaljena, ker jo je manifest pri pravih za federalizacijo popolnoma prezrl. Vlada pa da se je morala ozirati na mišljenje socialnih demokratov in Čehov, ki so prvi zbornici od nekdanj odločno nasprotni. V novo državno tvorbo gosposka zbornica najbrže ne pride ter bo ponedeljkova seja gosposke zbornice po vsej priliki zadnja.

— **Nemci in manifest.** »Tagespost« priobčuje pod tem naslovom uvodnik, v katerem pravi med drugim: »Jugoslavi, ki v svojem slovenskem življu predstavljajo posebno mlad, krepak, plodovit in nenasičen narod, skušajo nasproti manifestu razširiti svoje hrepenenje na zgodovinske meje; slovenske sanje segajo celo do Tirol. Nasprotno pa čutijo Nemci, ki so imeli nekoč v Trstu in na Kranjskem visoko politično veljavo, kako jih rastoča slovanska moč čimdalje močnejše zadržava. Nemec je sicer dober vojaški bojevnik, a političen borec žal ni. Poštevedica blagostanja je pač ta, da ovira volji stremilne sile in tako hromi tudi tukaj nedvomno obstoječo živo narodno moč. Tudi upanje na Nemčijo stoji na slabih nogah, kajti Nemčija ima sama s seboj dovolj opravka in je več nego dvomljiva, če bo ententa, ki je postala sedaj vodnica usode, čutila nagnjenje, da ojači politično moč Nemčije s pripojitvijo nemške Avstrije. Nemci v Avstriji bodo torej sprejeli manifest samo kot obljubo, nikakor pa ne kot izpolnitev. Njihova zadnja zgodovina v tej državi kaže, da so vladali sicer na njihove stroške, a proti njim, zato bi mogli torej od dimastije zahtevati pravično poravnano, da ne dobe od tistega, kar se daje drugim narodom v obilju, le borne drobtine.« To so elegični glasovi, ki pa ne gredo nikomur do srca.

— **Nemški poslanci odklanjajo odgovornost za manifest.** Dne 17. t. m. so se oglašili pri ministrskem predsedstvu voditelji nemških strank in izjavili, da ne morejo prevzeti za izid manifesta in njegovo vsebino nikake odgovornosti, dokler ne zavzemo stališča za njimi stoječe skupine.

— **Dunajsko časopisje o cesarjevem manifestu.** Kislega obraza so ga sprejeli. Zadovoljni niso z njim, ker so se avstrijski Nemci navadili, da so tudi brez blica šibali in zatirali slovansko večino v Avstriji. Vladni in poluradni časopisi se seveda delajo zadovoljne, dasi se nemška avstrijska birokracija gotovo ne sklada s cesarjevo besedo. »Neues Wiener Tagblatt« žaluje za tem, kar morajo Nemci pustiti in pravi, da se je napravil skok v temo. »Arbeiter Zeitung« pritrjuje manifestu, o katerem pravi, da je dobro mišljen, toda izdali so ga prepozno. Narodi dobro vedo, da so ga razglasili pod pritiskom razmer, ker se drugače ne more doseči mir. Odgovornost za to, ker je manifest tako pozno delo, prepušča nemškim meščanskim strankam in sodi o njem, da je le polovičarsko delo. Samoodločevanje narodom sicer pripozna, a jim ne zaupa in ni srčen dovolj, da

bi mu odprl prosto pot in da bi mu dal obliko in vsebino. Stara država se odpoveduje le teoretično, toda narodi ne morejo in nočejo več čakati. — »Neue Freie Presse« napada Hussareka osebno. Jezi se nad njim, ker se ni prej prepiral, če bodo manifest narodi tudi sprejeli in piše: »Mogoče je, da je manifest naslovljen na predsednika Wilsona. Zvezna država, avstrijske zvezne države, ime samo je že poklon Wilsonu. Imamo toraj Wilsonovo ministrstvo, ki se imenuje Hussarek.« — List »Deutsches Volksblatt« piše med drugim: »Narodi si morajo sami ustvariti svoje ustave; ob zeleni mizi skrupucane ustave so le umetno delo, prisilni jopiči.«

— **Kaj bo z Avstrijo-Ogrsko in avstrijskimi Nemci?** S tem vprašanjem se peča berlinski »Vorwärts« in piše: Wilson je doslej odrekal odgovor na avstrijsko-ogrsko premirno noto; to je razvoj avstrijske-ogrške politike nekoliko zadržalo. Vlada ne ve, koliko Wilson zahteva, in noče staviti ponudb, dokler ne pozna njegovih zahtev. Slovani, ki se puntajo proti sedanjji Avstriji, pa s svoje strani nočejo sklepati kompromisov, dokler ne vedo, v koliko jih bo Wilson podpiral. Kljub temu se v Avstriji in na Ogrskem že sedaj snujejo ministristva, ki jih smatra ententa, posebno Wilson, kot sposobna za pogajanja in ki naj zvižajo zaupanje na izvršitev 10. točke Wilsonovega programa, ki se glasi: »Narodom Avstrije-Ogrske želimo zagotoviti, da se jim da prva priložnost za avtonomen razvoj.« S tem Wilson Avstrije-Ogrske kot državnosti ne zanika, pač pa zahteva njeno preosnovo od glave do členov. Vendar je pa še docela nejasno, kje naj se napotni razvoj konča. Ogrji hočejo razmerje z Avstrijo omejiti na personalno unijo, dosedanje skupne zadeve (zunanja politika, armada, mornarica, državni dolg, uprava Bosne in Hercegovine) ločiti in s tem dosejati dualistično zgradbo države odstraniti. Med politike, ki zastopajo to rešitev najradikalnejše in se vračajo s tem k ogrsko-narodnim zahtevam 1848. leta, spada tudi znani pacifistični grof Mihael Karolyi. Poljaki stremijo za narodnopoljsko državo ter so cesarju Karlu v avdienci poslancev brez okolišev povedali, da je njih usoda odvisna od sklepov varšavskega regentskega sveta. Čehi zahtevajo čehoslovaško državo, Jugoslavi jugoslovansko, in sicer z vsemi suverenetskimi pravicami. Obe gibanji prelieta, da razbijeta ne le Avstrijo, marveč tudi Ogrsko, kjer so mogli Mažari doslej neprimerno varneje obdržati svoje gospodarstvo, nego Nemci v Avstriji. Čehi in Jugoslavi nočejo priznati nobenih skupnih avstrijskih zadev več, nobenega skupnega gospodarskega in davčnega ozemlja, nobenih skupnih železnic itd. Nato opozarja članek na težavni položaj, ki nastaja sprito tega za avstrijske Nemce, ki morajo ali ostati s slovanskimi avstrijskimi ozemlji v popolnoma svobodni gospodarski zvezi brez carinskih meja, ali pa se pridružiti Nemčiji. V tem težavnem položaju je prevzela v avstrijskih Nemcih politično vodstvo nemška socialna demokracija. In nemško-avstrijsko meščanstvo, ki stoji danes ob grobu svojih mad, se je v svoji slabosti udalo temu vodstvu skoroda brezpogojno. Članek zaključuje: Globoka izprememba, ki se vrši v Avstriji-Ogrski, postavlja tudi nemško politiko pred nove naloge in cilje. In dastravno se mora trenotno zatajevati, vendar ne sme zajgrati bodočih šans ne prezreti možnih škod.

— **Nemški državni zbor** bo, kakor se poroča iz Berlina, gotovo pričel zborovati v torko ob 2. popoldne. Zbornica najbrže ne bo obravnavala zunanjih političnih vprašanj, marveč o spremembi člena 11. državne ustave, s katerim se bo določila soudeležba državnega zbora pri napovedih vojske in pri sklepanju miru.

— **Delo v Skodovih tvornicah počiva.** Plzen, 17. oktobra. V Skodovih tvornicah so vsled pomanjkanja premoaga v vseh oddelkih ukinili delo do ponedeljka.

— **Kdo je v Nemčiji za nadaljevanje vojske?** »Lokalanzeiger« poroča, da je društvo Kruppovih uradnikov brzojavilo kanclerju, da zahtevajo, da se več ne pogajajo z Wilsonom, ker čaka nemško ljudstvo poziva na narodno obrambo.

— **Oklic nemške socialne demokracije proti velenemškim spletkam.** Načelstvo socialne demokracijske stranke v Nemčiji je razglasilo oster oklic proti močem teme, proti velenemškemu demagogom, ki delaje na to, da prekrizajo mirno revolucijo v Nemčiji. O položaju Nemčije pravi oklic: »Položaj naše dežele je grenko resen. Jugovzhodna fronta se je zrušila, na zahodni fronti se valé z naskoki množice ententnih vojev s strašno premočjo ljudi in materiala proti našim četam. Nemčija in nemške ljudstvo sta v nevarnosti, da bosta žrtev osvojevalnih pohlebov angleških in francoskih šovinistov ter osvojevalnih politikov. Zato je nova vlada ponudila tako hitro premirje.«

— **Državni tajnik v Alzaciji - Loreni** »B. Ztg. am Mittag« poroča, da je bil 17. t. m. imenovan za državnega tajnika v državnih deželah državni posl. Hausz.

— **Prelom z militarizmom v Nemčiji** Modri napredni ljudje stranke niso

nec Gothein je objavil v »Berliner Tageblattu« članek z nadpisom: Prelom z militarizmom, ki vzbuja veliko senzacijo. Gothein piše: »Manchester Guardian« je tolmačil Wilsonov stavek o uničenju vsake samovolje in moči v takem smislu, da naj odstopi cesar svojemu vnuku na korist in da se naj ustanovi regentstvo pod princem Maksom Badenskim. Če tudi ne dvomimo, da bi se cesar za veliko politično žrtev sam odločil, če bi jo zahteval blagor domovine, Wilsonovi stavki te zahteve ne vsebujejo, ne glede na vmešavanje v naše notranje razmere, ki ga moramo odločno odklanjati. Nemški narod mora jasno vedeti, da je odločilna tajna sila vsekakor vojaška oblast, ki je država v državi zase. Vedeti mora, da je vpliv vojaških oblasti pred vojsko med njo povzročil strašno nesrečo, ki nas je v sedanjih vojski zadela. Prisega na zastavo se mora spremeniti v tem smislu, da bodo morali vojaki in častniki prisesti tudi na ustavo. Najmočnejša opora militarizma je stališče velikega generalnega štaba. Njegov bivši načelnik, grof Schieffen, je rekel svojčas o sebi, da je najvišji uradnik v državi. Imel je prav. Veliki generalni štab ni podvržen kakemu razsodniku, ne državnemu kanclerju in ni odgovoren državnemu zboru ter je najmočnejša instanca v celi nemški državi. V Franciji je generalni štab podrejen ministrstvu, ravno tako v Angliji in v Ameriki, kar ni škodovalo vojskovanju omenjenih držav. Če hočemo, da ozdravimo razmere, se mora nemški generalni štab podrediti kanclerju.

+ Tudi židje za samoodločbo. Gališki židje so nameravali po vsej deželi prirediti židovske shode, na katerih bi zahtevali pravico samoodločbe tudi za žide. Deželne oblasti so pa shode prepovedale.

Dnevne novice.

— Gg. dopisnikom! Dopisniki nam večkrat pošiljajo vesti s prošnjo, naj jih izročimo n. pr. tudi »Domoljubu« ali kateremu drugemu listu. S tem se nam delo le obtežuje. Zato prosimo gg. dopisnike, naj take dopise pošiljajo sami naravnost uredništvom dotičnih listov, katerim so namenjeni.

— Pri Sv. Antonu v Štangi se bo letošnji jesenski romarski shod sv. Šimena in Juda obhajal na Vernih duš dan popoldne in naslednjo nedeljo, dne 3. novembra.

— Namesto venca na krsto umrlega prof. F. Rebola so ljubljanski bogoslovci darovali 52 K za Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

— Mesto venca na krsto pok. Katice Svetlin daruje g. Dragica Kepa iz Vira znesek 15 K za oslepele slovenske vojaške.

— Iz Višnjegore se nam sporoča: Na vrtu župana Mihaela Omahna so se letos, kljub veliki poškodb po toči, pridelale tri orjaške buče. Prva 34, druga 34 in pol, tretja 35 kg teže. Jako lepi eksemplari.

— Za gladno slovensko, hrvatsko in srbsko deco je darovala rodbina dr. Fr. Lukanova 50 K namesto venca na grob Ante in Karla Košaka.

— Nabiralni teden za c. kr. avstr. zaklad za vojaške vdove in sirote, ki se je nameraval prirediti od 19. do 26. t. m., da se pridobi Kranjskemu deželnemu društvu tega zaklada čim največ udov, se je moral vsled razširjanja španske bolezni odgoditi na poznejši čas.

— Vojno odlikovanje. Kadetni aspirant Vladimir Porekar pri c. kr. gorskem polku št. 2 je bil odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo II. vrste ter bil obenem povišan v poropščaka.

— Ustavljene dopusti. »Zeit« poroča: 20. oktobra se bodo ustavili vsi vojaški dopusti z ozirom na prometne težkoče, ki so nastale.

— Brezmesnih tednov v Avstriji ne bo. »Prager Tagblatt« dementira vesti o uvedbi brezmesnih tednov v Avstriji.

— Španska bolezen v Pragi. Zaradi španske bolezni so omejili promet na električni železnici, ker je 300 uslužbencev bolnih. Mestni fizik je poročal, da ozdravi od 100 obolelih 90 oseb. Šole ostanejo v Pragi zaprte do 4. novembra.

— Za špansko boleznijo sta oboleli žena in hči nemškega kanclerja princa Maksa Badenskega. V Berlinu je za špansko boleznijo obolelo 1227 pri bolniški blagajni zavarovanih delavcev. V Stuttgartu je obolelo 600 oseb. V Nemčiji zapirajo zaradi španske bolezni šole. Španska bolezen razsaja tudi silno v Italiji, kjer je v Milanu obolelo 80.000 oseb; bolezen razsaja tudi v Rimu in v Genovi. Tudi v južni Afriki se je španska bolezen zelo razpasla. V Kimberleyu je umrlo 9. oktobra 470 oseb; v devetih dneh je pobrala v tem mestu 1500 oseb.

— Potres na Portoricu. Na Portoricu je bil 11. t. m. potres. Ubityh je 100 oseb, na tisoče jih je brez strehe. Škoda cenijo na 4 milijone dolarjev.

— Ciklon je opustošil severni del otoka Zante. Žrtev je veliko.

Liubljanske novice.

Ij Umrl je danes zjutraj na Glincah za špansko boleznijo g. Franc Oblak, posestnik in župan občine Vič, v starosti 50 let. Pogreb bo jutri v nedeljo ob 4. uri popoldne. N. p. v m.!

Ij Umrla je za špansko boleznijo trg. sotrudnica Ana Anžič, stara 21 let, hči znanega mesarja in gostilničarja g. Ivana Anžiča v Hradeckega vasi. Pogreb se vrši v ponedeljek ob ¼4. uri popoldne.

Ij V Kat. društvu za delavke bo jutri ob pol 7. uri zvečer predavanje v Alojzevišcu.

Ij Seja šentpeterske Vincencijeve konference odpade radi bolezni večine članov.

Ij Jezikovni tečaji Slov. kršč. socialne zveze se prično 4. novembra t. l. Prijave se sprejemajo le še do 24. oktobra v pisarni »Slov. Straže«, Ljudski dom I. nadstrop. od 9. do 12. in od 2. do 4. ure. Že dosedaj je priglasih lepo število udeležnikov. Šolnina se določi po številu obiskovalcev. Čas in kraj pouka se naznani prihodnji teden.

Ij Seja občinskega sveta, ki bi imela biti prihodnji terek, je preložena na terek, dne 29. oktobra 1918.

Ij Razstava slovenskih narodnih ročnih del in noš je odprta s a m o še jutri, v nedeljo, od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne. Potem se definitivno zaključijo.

Ij Rodoljubu z dežele, ki se je oglasil v zadnji sobotni številki, se je primerila majhna zmota. Garderobirka, ki shranjuje obleko častilcem slovenske Talije, je Slovenka. Pač pa je trda Nemka ona, ki ima menda nekaj oblasti nad kostumi. Toda ta naj le ostane na svojem mestu; kajti ona dela iz strastnih starinov navdušene — mladine. — Zgled: V Jokavi vasi so hoteli prirediti veselico v prid »Rdečemu polumescu«. Na sporedu je bila tudi igra »Usmiljeni paša«. Imeli pa niso turške obleke. Zato jo pride župan Jokave vasi v deželno gledališče prosit naposodo in se obrne na nemško garderobirko. Ta mu na ponižno slovensko prošnjo odgovori oholo nemški, da ne razume slovenski. K sreči zna župan Jokave vasi nekaj nemških besedi, ki jih je največkrat slišal iz ust nemških vojakov, ki so bivali nekaj časa v Jokavi vasi. »Mogoče pa z nemščino več opravi«, misli si oče župan, zbere obraz v najprijaznejše gube in začne: Windische Sau, krainerisches Schwein, slovenisches Kammel, Hundsfott... — Kako je s tem »opravi«, pokrijemo s plaščem molčečnosti! Samo nekaj naj še povemo. Župan je bil silno razjarjen in je vso pot noter do Jokave vasi zabavljaj zoper deželni odbor, češ da nastavlja v gledališču nemško žensko, ki niti na lepo nemško besedo ne da prijaznega odgovora. Ko je pa prišel domov, je takoj sedel k mizi in odpovedal »Resnico« in »Novice«. Izpreobrnila ga je pa, kakor sam trdi, nemška garderobirka v gledališču, ki celo »na prijazne nemške besede« odgovarja z — metlo. — Naj le ostane v gledališču, morda nam izpreobrni še g. dež. glavarja, kadar zaide v gledališče.

Ij Umrl so v Ljubljani. Dr. Viljem Pfeiffer, poštni svetnik, 51 let. — Anica Perko, učiteljica, 17 let. — Hedvika Goms, kontoristinja, 20 let. — Vanda pl. Strenkowska, strojepiska, 38 let. — Pavel Friedl, hotelirjev sin, 17 let. — Maks Janko, rejenec, 2 dni. — Matija Janežič, mestni učitelj, 53 let. — Ivan Vrhovec, dimnikarski pomočnik, 17 let. — Amalija Srsen, služkinja, 24 let. — Leopold Čibej, uslužbenec južne železnice, 33 let. — Fr. Kovač, čevljar in posestnik, 62 let. — Terzija Zniderič, delavka, 38 let. — Fran Kos, zasebnik-hiralec, 78 let. — Ivana Breznik, vdova vodje policijske straže, 52 let.

Ij Prodaja vžgalic v Ljubljani. Naznaniamo, da so šele pretečeni teden vžgalice za Ljubljano došle in je bila večeraj oddaja ljubljanskim trgovcem končana. Vsaka stranka dobi pri vsakem trgovcu, ki prodaja sladkor, vžgalice za najnujnejšo potrebo. Trafikanti dobe koncem prihodnjega tedna, ter bo oddaja do nedelje končana. Trafikante se bo obvestilo, da po iste pošljejo.

Primorske novice.

p Za obnovo Goriske. Od deželne odbora goriskega smo prejeli naslednji oklic: Sodeželani! Potrebno je, da po vojnih grozotah obrnemo vso našo skrb in trud za moralno in materialno upostavitve naše po vojski razdejane in porušene dežele. Uverjeni smo do slehernega, da se da ta obnova izvršiti le s tesno spojitvijo in pravo organizacijo vseh moči in slojev dežele, le z razvojem lastnih obrti in obratov in da le tedaj hasne državna pomoč ljudstvu samemu, ako le to prevzame vso stvar v lastne roke. V ta namen se je združilo več najizkušenejših mož v deželi, ne glede na njih strankino in narodno pripadnost, ter sklenilo ustanoviti deželno podjetje za upostavitve goriske dežele in to na kolikor mogoče široki podlagi s sodelovanjem vseh moči iste. Dobro veste, da pod-

jetje doseže svoj cilj le tedaj, ako je tako krepko, da zamore konkurirati z vsemi drugimi. V ta namen je treba, da vsak še tako mal posestnik podpira po svoji moči družbo, treba, da le to pritegne in uporabi bogate naravne vire dežele, njene produkte, njene delovne moči in obrata. Končno mora biti tudi vzvišena nad vsako politično in drugo strankarstvo, ako naj preživi vse mogoče nepravilike. Sodeželani! V duhu teh osnovnih pravcev so bili družbeni statuti sestavljeni, započeta uspešna predela in zagotovljena krepka podpora vseh oblasti in uradov, kakor tudi vseh javnih činiteljev. Prvotna delniška glavica je določena na 5 milijonov kron, a se ima povišati do 25.000.000 K. Vsa večja mesta v deželi so že pristopila k tej družbi, gre se le še za kolikor možno sodelovanje na deželi. Udeležba vseh ostalih občin in krajev in slehernega deželana se mora izvesti, ako imej splošnost od tega hasek in korist. Vsakdo mora priti do prepričanja, da nudi dandanes udeležba pri tej družbi najsigurnejšo investicijo kapitala, kar je gotovo v dobro posameznika in cele dežele. Na noge torej, sodeželani! Pomagajmo si sami, če hočemo, da nam bo tudi Bog pomagal. Potrebna pojasnila daje deželni odbor goriski, tajništvo Via delle Scuole št. 5. — V Gorici, dne 9. oktobra leta 1918. — Pripravljalni odbor deželne delniške družbe »Gorica«.

p Oče, mati in sin skupaj na mrtvaškem odru. V Kopru so umrli za špansko boleznijo v enem dnevu g. postajenačelnik Ivo Peric, njegova soproga Zora ter desetletni sinček Zoran, prvošolec tržaške slov. gimnazije. Pred petimi dnevi smo pa pokopali njihovega sina oziroma brata Joškota. Vsi člani te rodoljubne slovenske družine so bili občesposlovanji, kar je pričel pogreb kljub hudemu naliwu dežja. Pokojnim blag spomin, sorodnikom pa najiskrenejše sožalje!

p Za 85.000 blaga ukradenega. V skladišču trdnje Beltrame na Korzu št. 35 so v ponedeljek okoli polnoči vrtili tatovi. Skladišče se nahaja v prvem nadstropju. Tatovi so splezali na balkon in odtam potem dospeli v skladišče in tudi v prodajalnico v pritličju. Blago so pometali z balkona na ulico in je potem nemoteno odnesli. Ukradeno blago je bilo vredno 80 do 85 tisoč kron.

p S četrtega nadstropja je skočila 53-letna Josipina Michelli, stanujoča v ulici del Bosco št. 16, III. in lastnica te hiše. Njeni dve pastorki Marija in Amelija v družbi z nekim Sandrijem sta zelo grdo ravnali z ženo, ki večkrat ni imela niti kaj jesti. Končno je ubožica sklenila končati življenje in je s četrtega nadstropja svoje hiše skočila na ulico. Obležala je mrtva na tleh. Nihče ni potočil za njo solze.

p Ustreliti se je hotel 32 letni invalid Ivan Bacichi, stanujoč v Rocolu št. 225. Nameril je revolver na sence, a kroglja ni prebila kosti. Prepeljali so ga v vojaško bolnico. Vzrok samomorilnemu poskusu je njegova nesrečna poškodba, zadobljena v vojni, ki mu onemogočuje zakonsko življenje. Imel je nevesto, s katero bi se bil drugače poročil.

Koroške novice.

k Smrtna kosa. V celovski bolnišnici je umrl 79letni Tomaž Pušl iz Smihela nad Pliherkom. Bil je zgleden narodnjak. — V Tigrčah je umrl 94letni Franc Temel, pd. Gorij iz Pontabla. Svoj čas se je udeležil vojsk l. 1848. in 1866. — Nagle smrti je umrl v Celovcu 74letni kmet Jožef Streissnig iz Šmarja v Labudski dolini, ko je spremil svojo hčerko v šolo. — V Celovcu je umrl 4. okt. posestnik Šimen Brulih iz Borovelj, star 61 let. — V Celovcu je umrla vdova po c. kr. šolskem svetniku gospa Alvina Dürnwir, stara 70 let.

Štajerske novice.

š Sveti Birokracij. Neki Dunajčan je vložil na okrajno glavarstvo Vöcklabruck s pritrilom občine Allersee opremljeno prošnjo, da bi smel v svojem vrtu v Allersee pridelati krompir spraviti kot samoskrbovalec na Dunaj. Mož pa je dobil odgovor, da se mu ne more izdati dovoljenje, ker v operatio o obdelanih zemljiščih ni zaznamovano, da je na dotičnem zemljišču nasajen krompir. — Ker krompir uradno ne obstoji, mora torej segniti!

š Sprejem pomožnih sil pri pošti. Pri večjih štajerskih poštah, izvzemši Gradec, se sprejme več absolviranih učencev ali učenk trgovskih, mešanskih ali ljudskih šol kot pomožne uradnike oziroma uradnice. Poblizje se dozna pri dotičnih pošt-nih uradih.

š Mariborske šole bi morale biti zaprte ves ta mesec radi španske bolezni. V časopisih je bilo tudi že razglašeno, da se šole zapro 13. t. m. Iz vsega pa ni bilo nič, ker te odredbe ni izdala v to kompetentna oblast. Tudi pristno avstrijsko!

š Iz štajerske politične službe. Namestnik je poklical okrajnega komisarja dr. Ernsta Mergenhofera iz Konjic k na-

mestništvu v Gradec ter dodelil namestniškega konceptnega praktikanta dr. Franca Bratino v službovanje k c. kr. okrajnemu glavarstvu v Konjicah.

š Ulomi se v Mariboru ponavljajo dan za dnevom. Pri trgovcu v manufakturnim blagom Karel Worscheu v Gosposki ulici so ulomili v teku enega tedna dvakrat in odnesli dragocenega manufakturnega blaga v vrednosti 75.000 kron. Prvikrat so ulomili o belem dnevu popoldne, ko je bila prodajalna zaprta in odnesli blaga za 25 tisoč kron, drugič so pa v noči od 13. na 14. t. m. odnesli blaga za 50.000 kron. O vlomilcih ni ne duha ne sluha.

š Kaznovani mariborski nemškutarji. Mariborski nemškutarji so toliko časa preganjali slovenske kmete, ki so prinašali na trg sadje, zelenjavo itd., da je končno minula potrpežljivost tudi slovenskega kmeta. Trg je danes prazen in le redek je kmet, ki še kaj prinese na trg. Sadej je itak monopolizirano, a da bi bilo s tem mestnemu nepobolizirano kaj pomagano, se ravno ne more trditi. Poprej so kmetje pripeljali vsak dan polne vozove sadja na trg, danes tega ni več. Še slabše je z zeljnatiimi glavami. Prejšnja leta je stala vsak dan in posebno tržne dneve, cela vrsta voz na trgu. Letos tega ni, dasi je zelje bogato obrodilo. Kmet pač noče več reskirati, da mu mariborska šodrga pomeče vse na tla.

Prosveta.

pr Narodno gledališče. Prva repriza Nušičevega »Sveta« je tudi še deloma napolnila gledališče, vendar je bila ta predstava izmed vseh dosedanjih najslabše obiskana. Igralci so ostali povprečno v isti višini kot zadnjič. Tudi g. D a n i l o je znal mestoma za spoznanje bolj svojo ulogo, na nekaterih mestih pa ga je uho zapustilo ravno tako kot pri premieri. S šepetalko sta se kosala, kdo bo glasnejši, sufliranje se je slišalo prav do zadnjih vrst parterja. — Mrtili so nekateri naglasi, kakor n. pr. zgodbenik nam. zgodbenik (Strniša) in grdi ljubljanski »govorjaka« nam. govore ali govorijo (Juvanova). Sala o španski bolezni skoraj ni primerna, da se rabi kot improvizacija. — G. Strnišu so tudi večeraj delale roke veliko preglavice. Ni našel prostora, kam bi jih dejal. Tetko Katro je večeraj gđ. Rakarjeva interpretirala še ljubkejšo in naravnjejšo kot zadnjič, istotako je uloga Marjanice našla v osebi gđ. Vrhunčeve zelo spretno in nagajivo služkinjo. Aplavza je bilo zelo veliko. G. G.

pr Iz gledališke pisarne. Kakor smo že poročali, se danes zvečer ponovi izven abonementa Jirasekova gledališka igra »Laterna«. Ker je bilo povpraševanje po njen tako živahno, da se je vodstvo odločilo ugoditi splošni želji občinstva in ker bo igra pozneje za delj časa odstavljena z repertoarja. Obenem omenjamo, da je »Laterna« med vsemi jugoslovanskimi odri prvič pri nas igrana. — Jutri, v nedeljo 20. t. m. ob 8. uri zvečer se ponovi Finžgarjeva narodna igra »Divji lovec«, tudi izven abonementa. — V ponedeljek ostane gledališče zaprto, v terek se pa uprizori prvič »Charlejeva tetka«, o kateri bomo še poročali. — V sredo se igra za »C«-abonemente srbska komedija »Sveta«.

pr Koloman Moser umrl. Dunaj, 18. (K. u.) Slikar, profesor na umetni obrtni šoli, Koloman Moser je umrl.

Gospodarske novice.

g Nakup žita na Kranjskem. C. kr. urad za ljudsko prehrano je predpisal kranjski deželi proviziorni kontingent za krušno žito (pšenico, rž in ječmen) v višini 200 vagonov. Deželni kontingent za ajdo in koruzo še ni določen. C. kr. deželna vlada je na podlagi posetvene ploskve, donosa letošnje letine, velikosti posestev in na podlagi oddaj zadnjih treh let porazdelila deželni kontingent za pšenico, rž in ječmen na okraje. V naslednjem podajemo porazdelitev kontingenta na okraje, kakor tudi množino krušnega žita, ki so ga oddali posamezni okrajni žitnemu zavodu do vstetega 12. oktobra. Politični okraj Črnomelj okrajni kontingent 1200 q, oddano do 12. oktobra 896 q, v odstotkih od predpisane kontingenta 75%; Kamnik 2200 q, oddano do 12. okt. 1579 q, torej 72%; Kočevje 700 q, oddano do 12. okt. 250 q, torej 36%; Kranj 3300 q, odd. do 12. okt. 2090 q, torej 63%; Krško 3700 q, odd. do 12. okt. 926 q, torej 25%; Litija 1700 q, odd. do 12. okt. 1537 q, torej 90%; Ljubljana 2000 q, odd. do 12. okt. 1344 q, torej 67%; Logatec 300 q, odd. do 12. okt. — q, torej —%; Novo mesto 4000 q, odd. do 12. okt. 1396 q, torej 35%; Postojna 300 q, odd. do 12. okt. 88 q, torej 29%; Radovljica 600 q, odd. do 12. okt. 128 q, torej 21%. Skupaj okrajni kontingent 20.000 q; oddano do 12. oktobra 10.235 q, v odstotkih od predpisane kontingenta 51%.

g Med tržnimi cenami za mesec oktober so posebno karakteristične postavke: korenje kg 70 v, rdeča pesa 76 v, pesa 66 vin., repa 66 v, podzemna koleraba 40 v, krompir pa 36 v kg! Ni čuda, da producent vozi v mesto le korenje in repo, krompir pa daje prasičem in živini. Posestniki z dežele se naravnost norčujejo, češ, preje ni dobila za korenje in krompir cela vas toliko, kakor sedaj en sam za korenje. In res je. Grah, leča in fižol so brez cen! Za surovo maslo je določena cena 18 K 40 v, navadno maslo pa po 20 K kg. Nescvrta

surova mast pa po 9 K 40 v! Slanina je od 8 K 64 v do 9 K 80 v kg. Omeniti so še drva. Mehka 24 K kubični meter, trda (vejevje) 21 K, trda klana pa 30 K kubični meter. Ali se dobi blago po teh cenah pri aprovizacijah ali kje? Še to naj bi bilo povedano. Če se pa ve, da nikjer ne, pa naj se vsaj ne trati s temi gorostasnostmi časa in črnila. Ubogi papir! Ker imajo gospodje pri zeleni mizi korenje za boljše kot krompir in so ga vsled tega višje cenili, naj ti jedo korenje, drugim naj pa prepuste vsaj krompir. Ali ne?

Razne novice.

Kako se popotuje po »barbarski« Rusiji. Neki popotnik — očitno avstrijski častnik — je objavil v graškem listu spomine s popotovanja z Dunaja do Odesa. Prišel je z opisovanjem umazanih vozov, zanemarjenih in nesnažnih postaj v Avstriji, posebno v Galiciji. Ko se je pripeljal na ruska oziroma ukrajinska tla, se je takoj vse izpremenilo. Vozovi so prostorni in čisti, vlak tiho teče naprej ter prijetno ziblje popotujoče. V vozech je vsa udobnost in zlasti čistota človeku ugaja. Sploh se njih notranjost ne da primerjati z notranjostjo avstrijskih vozov. Povsod je lepa električna razsvetljava, široke udobne stopnice, v vozih se lahko spi, v drugem razredu na čistih posteljah, v tretjem pa na dvigljivih klopih. Za pet rubljev se dobi čisto posteljno perilo. Zjutraj dobiš lahko na sleherni postaji belo kavo, dober čaj in bel kruh. V vagonih so toalete, opremljene z vsemi potrebščinami, tudi z vodo, na katero se v Avstriji samo še spominjamo. Da, tudi zrcalo visi v vagonu, dočim je pri nas ostal na steni samo še okvirček. Nekaj posebnega je izredna snaga in čistota na vseh postajah. Železniško oboje je čisto oblečeno, dobro hranjeno, postaje so kakor vile. To pač ni ona »nekulturna« Rusija — si misli avstrijski popotnik, o kateri smo mislili, da živijo takoj za Voločisko — divjaki.

Rolovajske tolpe v Galiciji. Krakovski listi poročajo o tollovajski tolpih v okolici Rešova. Postaja Rešov, ki je važno železniško križišče, je bila že večkrat oropana. Škoda, ki so jo naredili roparji od lanske jeseni pa do danes, znaša več kakor tri milijone kron. Vso to škodo trpi država. Škoda, prizadeta zasebnemu prebivalstvu, se pa ceni tudi na več milijonov kron. Vsa okolica Rešova je v rokah razbojnikov, ki ne ropajo samo, temveč tudi morijo ljudi. Našlo se je že več ženskih trupel, ki so bila tako spačena, da jih ni bilo spoznati: brez glave, brez udov, katere so jim tollovaji odsekali. Roparskih napadov je toliko, da jih ni mogoče popisati. V nedavno minuli noči so se roparji peljali v koleslju v mesto, so vstopili v krčmo ter oropali kmete Petra Ožega za 15.000 K. Ko jim je župan z dvema orožnikoma zastavil pot, so jih roparji s strelji zapodili v beg, sedli v koleselj ter se hitro odpeljali. V Grodisku so ustrelili roparji orožnika Rojka. V Litoriznah je 40 roparjev, ki so bili vsi oboroženi s puškami, napadlo kmečko hišo ter odneslo 32.000 K. Te roparske drhali se izdajajo za vojake, in ker so oblečeni in opremljeni po predpisih, jim je lahko rekvirirano po kmetih. Najbolj predrzen med vsemi je vojaški begun Samborski, ki nosi častniško uniformo in zapoveduje celi roparski tolpi. Nedavno tega je prišel v Tarnov na kolodvor, kjer je ukazal pogasiti vse luči, češ da prihajajo roparji, a kmalu potem so njegovi pomagači oropali cel vlak. Samborskega je te dni prišla roka pravice.

Šivalni stroj na bojišču. »Brez šivalnega stroja bi bila moderna vojska nemogoča.« S temi besedami se pričinja članek v časniku »Daily Mail«, ki govori o velikih vlogah šivalnega stroja pri opremitvi današnjih vojaških armad. Če bi imeli biti čevlji ali uniforma za vse milijone mož šivani samo na roke, torej tako, kakor se je delalo, preden je bil izumljen šivalni stroj, bi preteklo nekaj desetletij, preden bi bila vsa armada oblečena. Večina vsega, kar ima vojak na sebi, je napravljena s pomočjo modernega šivalnega stroja. To so oni šivalni stroji, ki naredijo 3000 šivov v eni minuti. Take, najnursejše stroje rabijo, ko izdelujejo uniforme. Šivanje čevljev je seveda zamudnejše. Tu napravi stroj kvečjemu 200 šivov v minuti. Obšiv gumnice, ki je bil svoje dni dolgotrajen in zamuden, je danes narejen v dveh do treh minutah. 10 gumbov na uniformi je prišitih v eni minuti. Tudi srajce se šivajo samo z modernimi šivalnimi stroji. Pri obrobnavanju napravijo ti stroji v minuti do 4000 šivov. Ali ne samo obleka, temveč tudi vsi deli iz kože in kožuhovine, nahrbtniki, torbe za patrone, konjska oprema, so šivani s šivalnimi stroji. Nadalje platnena krila aeroplanov, ovitki balonov, stani za moštvo, hangarji za balone, vse to izdelujejo s pomočjo posebnih šivalnih strojev in sicer v najkrajšem času. Iz vsega tega je jasno, da imajo zgoraj navedne besede v članku »Daily Mail« sebi mnogo resnice.

Zanimivosti škrlata. V starem veku bilo velike važnosti škrlatno ali bagre-

no barvilo, ki so ga izumili semitski in feničanski rodovi. Bagrena in škrlatasta barva je bila dolgo dobo priljubljena in odlični znak prvih privilegiranih stanov. Ze Stari zakon govori o škrlatu in znano je bilo to barvilo tudi v starem Egiptu, a najbolj razširjeno in najbolj važno pa je bilo bagreno barvilo pri starih Grkih in Rimljanih. Rimski senatorji so nosili na tuniki širok škrlatast pas, proslavljeni vojskovodje pa so imeli škrlatasto bojno opravo. Ko se je škrlatasto okrašeno krilo preveč razširilo med ljudstvom, je cesar Teodorij ostro prepovedal tak luksuz. V bizantinski državi je bilo izdelovanje škrlata monopol cesarske hiše; ko je ta država razpadla, je izdelovanje in poraba škrlata kmalu renahala, tako da ni v začetkusrednjega veka po njem skoraj nič več sledu. Staroveški škrlat ni enotno barvilo, ampak več vrst barv, ki se prelivajo od rdeče do modro-violične. Najbolj imeniten in najdragocenejši je bil irski škrlat, ki je bil temnordeč in se je lesketal kakor črni bron. Druge vrste so bile svetlejših rdečih, violičnih in modrovioličnih tonih. Izdelovanje ni popolnoma znano. Le kratko Plinijevo poročilo in ostanki polžev, ki jih hranijo po muzejih (v Tarentu) dovoljujejo sodbo o izvoru in izdelku. To prelepo barvilo se pridobiva iz morskih polžev (Murese brandaris trunculus), katerih je mnogo v Sredozemskem morju. Obiskovalci morskega obrežja si često pripenjajo v spomin njih bodce na obleko. V dihalni votlinici tiči majhna žleza, ki izločuje prvotno brezbarvno zmes. Ta brezbarvna zmes se pridobiva s tem, da se telo previdno zmečka ali žleze izvlečejo iz lupine. Voleno ali svileni blago zmočimo z brezbarvno polževno zmesjo, in ga položimo na sonce. Tako se polagoma blago škrlatasto pobarva. Ta izredna občutljivost žlezne zmesi nasproti svetlobi je bila v najnovejšem času s poskusi podrobno preizkušena in je bil v njej dognan tudi del bron. Kakor je videti, imajo te polži posebno lastnost, proizvajati bron iz morske vode v kemično zvezo, ki je občutljiva napram svetlobi. In to kemijsko spojilo je bilo temelj staroveškega škrlata. Velika priklupljenost in ž njemu združena visoka cena škrlata, stega barvila se razlaga iz težke in naporne pridobitve, zakaj treba je skoraj 10.000 polžev, da se dobi dober gram bagrovega barvila. Videti je, da ima to lastnost še več vrst polžev (Puspura), ali vsekako je bil zgoraj imenovani polž glavni če ne izključeni dobavitelj škrlataste barve v starem veku. Konkurenci umetelnih brilantnih barvil, osebno anilinovih se je u-maknil z drugimi prirojenimi barvili tudi škrlat, čigar zadrževan ton, prevelika sitost in temnost ne more tekmovati z intenzivnimi jasnimi barvami, kakršne ima novejša doba in moderni okus v izobilju na razpolago. Starodavna vrednost, važnost in imenitnost škrlata je že davno minila, ker se je pridobival s prevelikim trudom in naporom.

Naloge našega mladeniškega odseka.

(Poročilo urednika »Mladosti« Antona Komljanca v odseku S. K. S. Z. dne 10. septembra 1918.)

Tik pred svetovno vojno v jubilejnem letu Cerkve 1913 je še blagoslovil, preden je izdihnil, Pij X. novo armado za nove čase — armado katoliških telovadcev. Načelnik je podaril evharistični papež srebrno spominsko svetinjo.

Velevažna veja S. K. S. Z. je njena mladeniška sekcija — orlovska organizacija.

Orel s sliko svoje organizacije v sedanjem stanju je kot človek z ranami obdan. — Njegove tri armade — Kranjska, Štajerska, goriška podveza so šle na fronto. Vse orlovske zbornice in polke — orlovska okrožja — je pobrala mobilizacija. Vse odseke so pretvorili v maršbataljone in odkorakali so v strelske jarke.

Odpoklican je bil predsednik Zveze Orlov dr. Lovro Pogačnik, odpoklican zvezin načelnik, odpoklican podpredsednik, odpoklican podnačelnik, — odpoklicani zaporedoma trije uredniki »Mladosti«, — odpoklicanih vseh šest tisoč rednih orlovskih telovadcev, odpoklican ves naraščaj. Tisti, ki so šteli tačas 14 let, mečejo zdaj granate in granate razmetavajo njihova trupla in ude.

Orlovski domovi so ostali prazni, po telovadnicah dolg čas, po mestih in trgih in v bližini fronte so nastanili vanje vojake in ranjence.

Seje so prenehale, odsekov, okrožnih in zveznih, ker ni bilo več ne sklicateljev ne odbornikov ne članov. Razvzili so jih po celi Evropi in celo v Azijo.

Prireditve, napovedane v letu 1914, so izostale; med njimi tudi tista pomenljiva na Goriškem na Sveti Gori. Namesto te je nastopila tam druga krvi in trpljenja in uničenja. Pretresljivo je brati bolečino v orlovski duši. Kdor je

bral pisma iz te fronte n. pr. brata Angela Forčiča v »Mladosti«, to ve.

Plačilo fantom za silno gorje je bila nehvaležnost. Umirali so z duhom žrtve. Odsekov predsednik Banič je sporočil: »Izdihnil je vpricho mene mladenič iz orlovskih vrst, zadet na bojišču.« — In hvaležnost? Prejel je fant slovenski časopis iz rok c. in kr. kurata, pa prišel je drug častnik mimo, mu ga iztrgal iz rok in poteptal v blato. Seveda so dobili tudi mnogo iskrenih pohval in odlik, kadar se je res gledalo na vrlost in ne na narodnost.

Tako je veliko hudo privršalo na orlovsko četo in rane, ki zevajo junaku Orlu, so velike. Od vsega ponosnega razmaha je ostala neoslabljena le orlovska zavest — duša in nje glasilo »Mladost«. — Kdor je bral to glasilo — dve tretjini ne samo pisem, tudi več člankov je od Orlov-vojakov, se je prepričal, da nikdar niso tako vsplamtevala srca za vzore, ki jih je užgala organizacija kot ravno v največjem trpljenju.

Pa tudi »Mladost« je trpela. Važni viri so izostali. Naročniki, dopisniki, poročevalci so šli k vojakom. Vsako leto večja gmotna stiska.

Naloge.

Načelna tla ostanejo. Znova naj osvaja Orel kulturno postojanko: vso slovensko mladino, ki krščansko misli in se po katoliških načelih tudi v življenju ravna. Hoče, naj spet zbira v eno samo četo; to četo usposobi vzgoji, napolni z zdravjem, znanjem ter zlasti krščansko krepostjo ter tako pripravljeno pošlje delat v vse kulturne panoge za slovensko in zdaj jugoslovansko ljudstvo, za ves narod. Katoliška načela kakor jih časa in mladeničem primerno pove »Zlata knjiga« in jih je tolmačila »Mladost« ostanejo.

Naraščaj.

Ena glavnih nalog je skrb za idealno vzgojo naraščaja. Pri Zvezi naj, ko bo dopustila vojna, zaposluje v ta namen poseben odbor. »Mladost« ima že tozadevni oddelek, ki naj ga ohrani in izpopolni. — Naraščaj obudimo povsod. Prej je bil potreben za mestne in industrijske kraje, zdaj se seli surovost in podivjanost tudi na deželo. — Versko življenje po cerkvenih navodilih. Dnevno, tedensko ali vsaj mesečno sv. obhajilo. Skupno z vso slovesnostjo, ki jo organizacija premore, bodi po referentovem mnenju večkrat za večje kot za manjše.

»Mladost«.

Resna bodi skrb za glasilo. Tolmači naj, navdušuje, posreduje. Pa tudi odgaja naj ljudske kulturne delavce. Za dvig glasila se izplača vsak trud in žrtev.

Berilo.

Orlovska organizacija potrebuje za svoje kulturno delo učnih knjig, pisanj za kulturne smotre našega ljudstva. Tudi knjig z vzorznajimi manjka. Edina dragocena te vrste je Slomšek, »Življenja srečen pot«.

Starejši bratje.

Naj ostanejo v organizaciji. Ko so se oženili in vstopili v kulturne poklice, javne zastope, morejo s svojimi izkušnjami mnogo koristiti.

Katoliški značaj.

Organizacija naj varuje svoj katoliški značaj in ga povdarja. Raste naj iz in v soglasju katoliških principov. Skrbi naj stalno, da bodo njegovi člani versko in moralno čim popolnejši, če se morebiti zato že kdo drugi ne briga na primer Marijine družbe.

Demokratska misel.

Mož je rojen, da štiti druge. Nevarnost zatiranja slabotnih je danes velika. Dolžnost krščanske vzgoje budi v mladeničih misel varstva zapostavljenih. Orli se naj vzgoje, da bodo, zvesti pravi krščanski demokratični misli, znali tudi v javnih zastopih braniti zatirane in tlačene.

Narodna misel.

Orel ljubi svoj narod, kakor je pred Bogom prav in pred krščansko moralno. Zlasti pa povdarja Orel ljubezen do lastnega rodu, kadar je njegov narod zatiran. Zato povdarja danes svoje slovensko in slovansko pokoljenje, ker se hočejo nasprotniki izpozabiti nad tem narodom. Z isto vnmemo pa se bo Orel potegnil tudi za vsak drug zatiran narod, kolikor bo mogel.

Stik s Hrvati.

Hrvatje sami ga želijo. »Seljačke Zore« iz Istre je pisal, naj izhajali v »Mladosti« tudi hrvaški članki. Zlasti moramo postopati vzajemno s hrvatskim katoliškim Sokolom.

Stik s Čehi.

Tudi z ostalimi Slovani vzajemno. »Mladost« je prinesla letos dva članka

o češkem mlad. gibanju izpod češkega peresa. Načelnik češkega Orla brat Matoušek in urednik »Naše Omladine« je pisal uredniku »Mladosti«. Tudi mi moramo od svoje strani primerno storiti.

Moralna vzgoja.

Glede te mora organizacija skrbeti zlasti za čistost in treznost pri mladeničih. V ta namen je treba jasnega poduka, ne zmerjanja. Nekaj predlogov so stavili fantje sami v »Mladosti«. Upoštevajo naj se škofove knjige in navodila.

Seje in razgovori.

Razgovori rode nove misli in umevanje. Sklepi in misli naj se objavljajo v »Mladosti«.

Premembe.

Za premembe je zdaj čas. Najvažnejše premembe bodo tikale bolj zunanje reči: kraj in ustroj. — Kroje bodo zdaj večinoma porabili vsled pomanjkanja sukna. Podlaga novim bodo najbrž slovanske noše in slovanske barve.

Mikavnost v organizaciji.

Glavno veselje dajaj upanje, da se bližamo vzorom in zavest storjenega dela. Nekatere reči so mikavne za mlade ljudi same po sebi. To so vaje v spretnosti. — Sem spada vse vrste telovadba, tudi ona, ki je z duševnostjo bolj zvezana, govornišvo, petje in godba.

Godba.

Pri godbi se je treba posebej ustavit. Par odsekov nam je pred vojsko uničila, druge je zopet dvignila. Godba vleče. Tuintam jo hočejo in godce razvadijo. Kot poseben oddelek Orla naj ima, kjer obstoji, posebna pravila in sicer strožja kot ostali telovadci. Za čustvene ljudi je treba vzorne discipline, ker sami pamet premalo upoštevajo.

Ustroj.

Nekateri so pisali v »Mladosti« in mislim, da prav, naj se organizacija kolikor mogoče nasloni na cerkveno, to je: bodi urejena po župnijah, dekanijah in škofijah. Vselej to ni mogoče. N. pr. da bi se skladalo z orlovskim sredstvom, bi morala biti nadškofija za Slovence v Ljubljani.

Kritika.

Pametna kritika je organizaciji potrebna; ali tisti, ki iščejo napak zaradi napak, da imajo potem kaj govoriti za prihodnji teden, so naši veliki škodljivci. Kritika mora imeti vselej namen, da se nekaj zboljša. Drugače je ni treba. — Pa še druge vrste so, ki nam škodujejo. Taki, ki dovolijo, da se mladeniška organizacija osnuje, mor-da celo sami to store, potem pa gredo spat in, ko zjutraj vstanejo, gredo gledat skozi okno, kakšni čudeži so sedaj po fari, ker eno noč Orel obstaja. Ker čudežev takoj ne vidijo, zmajejo z glavami: češ saj nič ni. Tudi ne pomislijo, da Orel popolnosti ne sponira, ampak se s trudom trudi, da bi jo pri mladeničih dosegel.

Tako je torej delo in pomen Orla za vero in dom. — Z jasno glavo — krepko roko — branil te bo — orlovski roj — nič se ne boj — o domovina!

Aprovizacija.

a Razdelitev petroleja v občini Moste se vrši po sledečem redu: V ponedeljek, dne 20. t. m., od št. 1—100 od 2. do 3. ure popoldne, št. 101—200 od 3. do 4. ure, št. 201—300 od 4. do 5. ure, št. 301—400 od 5. do 6. ure; v torek, dne 21. t. m., od št. 401—500 od 2. do 3. ure popoldne, št. 501—600 od 3. do 4. ure, št. 601—700 od 4. do 5. ure, št. 701—800 od 5. do 6. ure; v sredo, dne 22. t. m., od št. 801 do 900 od 2. do 3. ure popoldne, št. 901 do 1000 od 3. do 4. ure, št. 1001—1100 od 4. do 5. ure. — Na zamudnike se ne bo oziralo. Vsak naj pripravi drobiž.

a Trgovci, peki in zavodi, ki prejemajo (so prejemale) mlevske izdelke pri mestni aprovizaciji, se pozivljajo nujno, da vrnejo prazne vreče, kolikor so jih prejeli od početka do danes, v teku osmih dni v cerkev sv. Jožefa. Po preteku tega roka se bode zaračunala vsaka nevrnjena vreča po 30 K.

a Teleče meso za težko bolne, ki leže. Tisti bolniki, ki leže in so bili prijavljeni v mestnem aprovizacijskem uradu na Poljanski cesti do dne 18. t. m., dobe teleče meso v nedeljo, dne 20. t. m., dopolne na Poljanski cesti št. 15 od 7. do 8. ure. S seboj je treba prinesiti tiste izkaznice, na katere dobivajo stranke sicer meso; brez izkaznice ne dobi nobeden mesa.

a Krompir za V. okraj. Stranke V. okr. prejmejo krompir v ponedeljek, dne 21. t. m., v torek, dne 22. t. m., in v sredo, dne 23. t. m., pri Muhleisnu na Dunajski cesti. Določen je ta-le red: v ponedeljek, dne 21. t. m., od 8. do 9. ure št. 1 do 80, od 9. do 10. ure št. 81 do 160, od 10. do 11. ure št. 161 do 240, popoldne od 2. do 3. ure št. 241 do 320, od 3. do 4. ure št. 321 do 480, od 4. do 5. ure št. 481 do 500. V torek, dne 22. t. m., od 8. do 9. ure št. 501 do 590, od 9. do 10. ure št. 591 do 660, od 10. do 11. ure št. 661 do 720, popoldne od 2. do 3. ure št. 721 do 800, od 3. do 4. ure št. 801 do 880, od 4. do 5. ure št. 881 do 960. V sredo, dne 23. t. m., dopolne od 8. do 9. ure št. 961 do 1040, od 9. do 10. ure št. 1041 do 1120, od 10. do 11. ure št. 1121 do 1200, popoldne od 2. do 3. ure št. 1201 do konca. Stranke dobe za vsako osebo po 10 kg krompirja. Kilogram stane 34 vinarjev.

Pri epidemijah izborna služi raba na-
ravne »Franz Josef«-grenčice.

Marija, Uršula, Ivana, hčere.

3956

SE SPREJME za delo v kartonažni
tovarni **L. BONAČ** sin, LJUBLJANA.